Doğan Kardeş

Ocak 1964 ★ 125 Kuruş

Elmalı Pasta Yapalım

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 538 Ocak 1964

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı İşleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbeledive Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✱ Yazı İşleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A.Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasası» na uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Yeni yılınızı kutlar, hepinize sağlık ve başarılar dilerim,

Doğan Kardeş

Sakın Unutmayınız!

Bazı kardeşlerimiz, biten abonelerini zamanında yenilemeyi unutuyorlar. Aybaşında da dergilerini alamayınca üzülüyorlar. Onlara tekrar hatırlatalım, biten abonelerini zamanında yenilemeyi unutmasınlar.

Bu arada her abone kardeşten Doğan Kardeş'e hiç değilse bir yeni abone bulmalarını da rica edelim.

Doğan Kardeş, Türkiye'nin en ucuz, en faydalı, en güzel çocuk dergisidir. Doğan Kardeş okuyucularının sayısını arttırmak için çalışınız.

Bilgilerinizi Çoğaltmak İçin

Adana'dan Hasan Üstün adlı bir kardeş yazıyor: **«Nedir, Neden, Nasıl?» adlı kitaplarının birincisini okumuştum. Şimdi de ikincisi çıkmış. Onu da aldım, merakla okudum. Bu kitaplar hakkındaki bilgilerim o kadar arttı ki, şimdi sınıfta öğretmenim bile benim bilgi zenginliğime şaşıyor. Sen bunları nereden öğrendin? diye soruyor.»**

Nedir? Neden? Nasıl? adlı kitaplar bilgi hazinenizi zenginleştirir. Her kitap 4 liradır. Posta Kutusu 1146 adresine sipariş edebilirsiniz.

Kurtları Yıldıran Kış

Almanya'da gençlik kitapları ödülünü kazanmış olan «Kurtları Yıldıran Kış» romanının Almancasını basan Yayınevi'ne Doğan Kardeş Yayınları arasında çıkan Türkçesini göndermiştik. Aldığımız mektupta: «Kurtları Yıldıran Kış» romanının Türkçe baskısını aldık. Türk çocuklarına bu kadar güzel bir kitap hediye ettiğiniz için sizi candan tebrik ederim» deniliyor. Biz de çok sevindik.

Sevgili Kardeşler,

İŞTE BİR YIL DAHA BİTTİ. YENİ YILA SEVİNCLE GİRDİK. İÇİMİZDE YENİ, KOCAMAN BOM-BOŞ YAPRAKLARI OLAN BİR DEFTER ALMIŞIZ GİBİ GÜZEL BİR DUYGU VAR. HER YENİ YIL YENİ VE BÜYÜK BİR DEFTERDİR. ORAYA BAKALIM BU YIL NELER YAZACAĞIZ? TEMBELLİKLER, HUYSUZLUKLAR, HASTALIKLAR, KAVGALAR MI, YOKSA GÜZEL ÇALIŞMALAR, YENİ ARKADAŞLAR, SAĞLIKLI NEŞELİ GÜNLER VE YENİ BAŞARILAR MI? İYİ SONUÇLAR DA KÖTÜ SONUÇLAR DA BİZİM ELİMİZDE. OCAK AYIYLA BİRLİKTE HERŞEYE YENİDEN BAŞLIYABİLİRİZ. BİRİKMİŞ ÖDEVLERİMİZİ GAYRETLE BİTİREBİLİRİZ. YENİ YIL İÇİN DOLGUN BİR PROGRAM HAZIRLAYIP ONA GÖRE ÇALIŞABİLİRİZ. DARGIN OLDUĞUMUZ ARKADAŞLARIMIZLA BARIŞIP YENİ YENİ ARKADAŞLIKLAR KURABİLİRİZ. SONRA, EN GÜZELİ YENİ MERAKLAR EDİNEBİLİRİZ: KEMAN, PİYANO, RESİM, BİR YABANCI DİL, PUL KOLEKSİYONU, KİTAPLIĞIMIZDA YENİ KİTAPLAR... OOO! NE GÜZEL ŞEY BU BÖYLE! KOCAMAN BİR YENİ YIL: 1964 YILI. BİR DE HARFLERLE YAZALIM: BİN DOKUZ YÜZ ALTMIŞ DÖRT YILI. DAHA SÖYLERKEN HOŞUMUZA GİDİYOR. SANKİ DAHA ŞİMDİDEN İYİ, BABACAN, VERİMLİ BİR YIL OLDUĞUNU BELLİ EDİYOR. GEÇEN YIL KÜÇÜKTÜM. ŞİMDİ TAM BİR YIL BÜYÜDÜM. 1964 BENİM YILIM OLACAK. GELECEK OCAK AYINDA ARKADAŞLARIM VE BÜYÜKLERİM BANA GEÇEN YILI ÇOK VERİMLİ GEÇİRDİN, AFERİN DİYECEKLER. HER AY İKİ KİTAP OKUYACAĞIM. GELECEK OCAK AYINDA TAM 24 TANE YENİ KİTABIM OLACAK. ŞİMDİ KIŞ. DIŞARDA SOĞUK VAR. ODAMDA DOĞAN KARDEŞ OKUYORUM. YAKINDA KAR YAĞACAK. BÜTÜN ŞEHİR BEMBEYAZ OLACAK. SONRA BAHAR... KIRLAR ÇİÇEKLİ BAHAR DALLARIYLA DONANACAK. SONRA YAZ... TATİL. BAKALIM BU TATİLDE NERELERİ GÖRECEĞİM. SONRA EYLÜL, MEYVALAR, DOĞAN KARDEŞ'İN TATİL YARIŞMALARI VE OKUL! YAPILACAK NE KADAR ÇOK İŞİM VAR! ŞİMDİDEN KALEMİ ELİME ALIP İŞE BAŞLIYORUM. BÜYÜK BEYAZ DEFTERİN İLK SAYFASINA ŞUNLARI YAZIYORUM:

1964 Yılı hepimize kutlu olsun

Doğan Kardeş

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Kardeşlerimizin başarıları ile övünüyoruz!

Karagözcük — Doğan Kardeş'in tatil yarışmalarında kazanan kardeşlerimizin yazılarını, şiirlerini geçen hafta öğretmenimiz sınıfta bir bir okuttu.

Karagöz — Onları ben de okudum oğlum. Doğrusu büyük zevk duydum. O çocukların her biri geleceğin büyük yazarları, büyük şairleri olabilirler. Hattâ belki içlerinden biri Nobel mükâfatını da kazanabilir.

Karagözcük — Aman inşallah babacığım.

Karagöz — İnşallah, inşallah ama, bu, yalnız inşallah demekle olmaz. Bunun için çalışmak gerek. Çok çalışmak gerek. Tanrı vergisi istidadı çalışarak, işliyerek geliştirmek gerek... Bak meselâ, İdil Biret de 5 yaşında iken yüksek istidatlı bir çocuktu. Şimdi o 22 yaşında.

Karagözcük — Dünya ölçüsünde büyük bir piyano virtüozu oldu İdil.

Karagöz — Oldu, oldu ama, nasıl?

Karagözcük — Tabiî çalışa çalışa...

Karagöz — Hem de nasıl? 5 yaşındanberi yani 17 yıldır her gün en azından 5 saat çalışarak, ter dökerek... Şimdi de her gün 5-6 saat çalışıyormuş. Çalışmazsa durur gerller. Sanat, yavrum, sürekli bir sabır işidir. Eğer bu Doğan Kardeş Tatil yarışmalarını kazanan kardeşler de bıkmadan, usanmadan çalışırlarsa ilerde onlar da büyük sanatkâr olabilirler. Meselâ, Verda Erman da...

Karagözcük — (Keserek) Haa, sahi, o da bir Doğan Kardeş çocuğu, O da küçükken bir Doğan Kardeş sanat müsameresinde konser vermişti. Sen de beni küçücükken ona götürmüştün.

Karagöz — Yaa... Gördün mü bak... O da yıllarca çalıştı çabaladı şimdi 18 yaşında Paris'de Uluslararası Marguerite Long yarışmasında kendinden daha çok yaşlı 52 virtüoz arasında dördüncülüğü kazandı.

Karagözcük — Öğretmenimiz de Verda'nın bu büyük başarısını ballandıra ballandıra anlattı.

Karagöz — Hakkı var. Kolay iş değil, 52 canavarla boğuşmak.

Karagözcük — Anlamadım, ne demek istiyorsun?

Karagöz — Yarışmaya dünyanın dört bucağından 52 sanatkâr katılmamış mı? İşte, bunların hepsi birer sanat canavarı. Verda Erman onlarla boğuşa boğuşa dünya dördüncülüğünü kazandı. Bu sonuçla ne kadar övünsek yeridir. Hiçbir başarı çalışmadan elde edilemez. Doğan Kardeş'in yazı ve şiir yarışmalarında kazanan kardeşler de büyük sanatkâr olmak istiyorlarsa evvelâ çok okuyacaklar, nem öyle abur cubur şeyler değil, iyi kitaplar okuyacaklar. Türkçeyi iyi öğrenecekler. Sonra da hiç değilse bir yabancı dili de ana dilleri gibi öğrenecekler. Genel kültürlerini zenginleştirecekler ve çok çok yazacaklar. İşte ancak o vakit, yani 10-15 yıl sonra, belki büyük bir yazar, büyük bir şair olurlar. Bugünkü başarıları parlak bir umut kapısıdır. Bu kapıdan geçebilmek için daha 10 fırın ekmek yemeleri lâzım.

DOĞAN KARDEŞ POSTASI

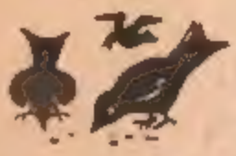

Sevgili Doğan Kardeş,

Bizim çok geniş bir teraşımız var. Sabahın erken saatlerinde bütün güvercinler terasa dolarlar. Benim de en büyük zevkim onlara yiyecek atmak ve onlara attığım yiyecekleri birbirleriyle kavga ederek yemelerini seyretmektir. İçlerinde en çok sevdiğim beyaz bir güvercindir. Hoşça kal.

SEMRA BAYRI - İSTANBUL

Sevgili Doğan Kardeş,

Seni 1961 yılının temmuz ayından itibaren almaya başladım. O zaman küçüktüm. Senin değerini bilmiyordum ama şimdi pekâlâ biliyorum. Senden birçok bilgiler edindim. Bana çok yardımın oldu. Çok çok teşekkür ederim. Ben Manisa Necatibey İlkokulu V B. öğrencilerinden Enis Üçbay'ım. Babam burada MERAM otelini işletiyor. Biz iki kardeşiz. Kardeşim bu yıl okula başladı. Selâmlar ve iyi günler Doğan Kardeş...

ENİS ÜÇBAY - MANİSA

Sevgili Doğan Kardeş,

Küçükken senin nasıl bir dergi olduğunu bilmiyordum. Fakat 9 uncu yaş günümde ağabeyim bana bir cilt Doğan Kardeş armağan etti. Bu bilgi yığınını o günden sonra elimden bırakamadım. Aradan üç yıl geçti. Bu yıl 12 yaşıma bastım. 3 yıl içinde biriktirdiğim Doğan Kardeşler küçük kitaplığımı süsleyen en değerli hazine oldu. Tatilde ve boş saatlerimde bana en iyi arkadaş olan Doğan Kardeş'e sevgiler.

BELMA ÜNSAL - KARABÜK

Sevgili Doğan Kardeş,

Biz babamın görevi dolayısiyle Sivas'ın KANGAL ilçesinde oturuyoruz. Tatilden yararlanarak Divriği'ye gezmeye gittik. Divriği çok güzel, yeşillik, her evin büyük bahçesi var. Orası çok sıcak. Çok güzel bir ortaokulu var. Görülmeye değer. Gidişte ve dönüşte trenle yolculuk yaptık. Trenle giderken CÜREK'te indik. Bir mühendis amca bize demir cevherini gezdirdi. Onun söylediğine göre demirler taş parçaları halinde vagonlara dolduruluyor, tellere asılı vagonlarla CÜREK'e yollanıyormuş. Sonra bu vagonları CÜREK'te boşaltıyor, oradan da Karabük'e gönderiyorlarmış. Mühendis amca'nın dediğine göre böyle imiş. Sevgilerimle.

FÜSUN ÖZENER - KANGAL

Sevgili Doğan Kardeş,

Bir sabah kahvaltı ediyorduk. Dayım biraz hava almak için balkona çıkmıştı. Birden yangın var diyerek içeri girdi ve giyinerek sokağa fırladı. Hiçbirimiz ne olduğunu anlıyamamıştık. Birden itfaiye sesleri ile irkildik. Hemen balkona koştum. Karşımızdaki mavi boyalı ev yanıyordu. Bir dikkatsizlik sonucunda başlarına bu felâket gelmişti. Yarım saat içinde bu güzel evin yerinde bir yıkıntı kalmıştı. Ev sahipleri geceyi nerede geçirecekler diye düşünüp duruyordum. Ama kızılay arabaları imdada yetişti. Çadır, battaniye, yiyecek ve giyecek bıraktı. Okulda kızılay pulu alarak yaptığım yardım daha birçoklarının yardımları ile de birleşerek bu zavallı insanları güç durumdan kurtarmıştı. O gün bu yüzden duyduğum iç rahatlığını hiçbir zaman unutamam.

HAYRÜNNİSA UMAY - İSTANBUL

Sevgili Doğan Kardeş,

Ben, ilkokulu bu sene bitirdim. Yazmayı ve okumayı çok seviyorum. Bazan ingilizce hikâyeler de okurum. Bahçelievler kütüphanesi bize çok yakın olduğu için her gün iki saatimi orada geçiriyorum. 4 yıldır abonesi olduğumuz Doğan Kardeş'in yeni sayılarını daima sabırsızlıkla bekliyorum. Babam Ankara Üniversitesinde çalışıyor, annem ev kadınıdır. Bir ağabeyim, bir de küçük kardeşim var. Ben bu dergiden çok hoşlanıyor onun yardımıyla birçok kardeşle tanıştığım için seviniyorum. Doğan Kardeş mensuplarına, yazarlarına ve okuyucu kardeşlere sonsuz selâmlar.

ÜLKÜ YILDIZ - ANKARA

Sevgili Doğan Kardeş,

Benim adım Nilgün Güney, Ankarada 15.5.950 de doğdum. Şimdi Batı Almanya'da okula gidiyorum. Burada çok güzel almanca öğrendim. Ama senin kitapların olmasaydı türkçeyi nerdeyse unutmuştum. Sana iki şiirimi yollamıştım. Bir tanesi basıldı. Öbürü herhalde iyi olmamış. Çıkmadı. Söz aramızda ben şiir yazmasını pek o kadar sevmiyorum. En sevdiğim şey okumak. Bir kitaba başlayınca bitirmeden elimden bırakmıyorum. Ondan sonra piyano çalmak geliyor. Benim söyleyecek başka şeyim kalmadı. Hoşça kal Doğan Kardeş.

NİLGÜN GÜNEY - FRANKFURT

Sevgili Doğan Kardeş,

Biliyor musun ilk kar yağdığı gece hiç uyumadım. Sabaha kadar kapları, vazoları odanın içerisinde oradan oraya taşıdım. Herhalde şaşırmışsındır. Bizim evin üst katı boş. Pencerelerden biri de açık kalmış olacak ki gece yarısı tıp tıp sesleri ile yatağımdan fırladım. Sanki tavanda bir sürü musluk varmış gibi. İlkin dışardan bir tencere getirdim. Uygun bir yere yerleştirdim. Ama gene de uyuyamadım. Çünkü damlaların tıkırtısı kesilmemişti. Bu defa evdeki uzun vazoları topladım. Akan yerlerin altına koydum. Gürültü iyice azaldı. Yatağa girdiğimde ortalık ağarıyordu. Pencereden baktım. Her taraf bembeyaz. Aa, dedim kendi kendime, demek damlaların sesi kar yağdığı için kesilmiş. O zaman ilk karı herkesten önce gördüğüm için sevindim.

AYŞEGÜL MUTLU - ISTANBUL

****

DOĞAN KARDEŞ'in HEDİYELİ ABONE KAMPANYASI

Doğan Kardeş Dergisine «3» yeni abone bulan, yani şimdiye kadar Doğan Kardeş'e abone olmayan üç kardeşin abone olmasını sağlayan kardeşlere bir «Doğan Kardeş kitabı» hediye edeceğiz.

Kim bu hediyeli abone kampanyasına katılmak isterse, bize bulduğu üç yeni abone kardeşin ayrı ayrı

— adını, soyadını
— Ev adresini
— Yıllık abone bedeli olan 10 liradan 3 abonenin tutarı 30 lirayı banka veya posta havalesiyle P.K. 1146 İstanbul adresine gönderdiğini
— Kendi adını, soyadını ve ev adresini

açıkça P.K. 217 Beyoğlu - İstanbul adresine bildirmelidir.

Yapı ve Kredi Bankasının bütün şubeleri abone kabul eder. Yapı ve Kredi Bankasının şubesi olmayan yerlerde abone bedeli posta havalesiyle gönderilir.

Siz de Doğan Kardeş'in hediyelik abone seferberliğine katılınız.

Hepinize şimdiden candan teşekkürler.

★
AYIN
YAZISI
★

Ocak Ayı Aile Çevresi

S. Türkis NOYAN

Mehmet Ali & Akşamsefası

TURKIYEMIZİN birçok bolgelerinde kış mevsimi yılbaşından sonra başlar. Herhalde bu sebepten olacak, yılın ilk ayına «Ocak» ismi verilmiş... Soğuk mevsimin birçok güçlüklerine, tatsızlıklarına rağmen, kendine has hoş bir tarafı da vardır. Güneşli, aydınlık günlerde, çoğunlukla zamanını evin dışında, çeşitli yerlerde geçiren ailenin fertleri, kışın erken bastıran karanlığın ve soğuğun etkisiyle, bir an önce sıcacık evlerine sığınmak isterler. Böylelikle ev halkı her zamankinden daha sık ve daha uzun bir süre için bir araya toplanır. Dışarıda lâpa lâpa kar yağarken veya pencereye çarpan yağmur damlaları, küçücük dereler halinde camdan aşağı doğru süzülürken, hırçın rüzgar saçaklarda ıslık çalıp evin etrafında uğuldarken, gürül gürül yanan bir ocağın karşısında veya sobanın etrafında, sıcak bir odada toplanmak ve tatlı tatlı konuşmak ne kadar keyiflidir! Soğuk günlerde insanlar birbirlerine daha çok sokulmak ihtiyacını duyarlar, birbirlerine daha fazla bağlanırlar. Yazın kendi havasında, kendi işi veya eğlencesi peşinde koşanlar, kışın sıcak, güvenli yuvalarında oturmak, sevdiklerini etrafında görmek isterler. Hele karanlık basınca ev halkının gözü pencerede, kulağı kapıdadır. Anne bir an önce çocuklarının okuldan dönmesini bekler. Bundan sonra da «Ah bir de babamız gelse, şöyle sıcacık sobanın başında ısınsa, yorgunluğunu giderse!» dileği herkesin ağzında dolaşır. Kapıdan her giren, sanki uzun bir ayrılıktan sonra aile kucağına dönüyormuş gibi sevinçle karşılanır. Birisi üzerinden ıslak paltosunu, atkısını alırken, biri terliğini getirir. Ona odada en rahat, en sıcak yer sunulur. Böylece dışarıdan gelenı evin güvenli havası ile birlikte aile çevresinin sevgisi ve ilgisi tatlı bir sıcaklıkla sarar, içini mutlulukla doldurur.

Kış akşamları soba veya mangalda kestane kebabı yapmak, mısır patlatmak, boza veya salep içmek, tombala, domino, tavla, iskambil gibi oyunlar oynamak veya masal, hikâye, fıkra anlat-

mak, bilmeceler sormak, birçok ailelerde hâlâ sürdürülmekte olan eski ve hoş gelenneklerdendir. Aile fertlerinin böyle hep birarada bir sevgi ve anlayış havası içinde geçirdikleri keyifli kış akşamlarının tadına doyum olmaz.

Fakat birçok insanın bir çatı altında, hattâ bazan tek bir odada toplanıp saatlerce birarada kalmasının bazı tehlikeleri de vardır. Birbirini çok seven kimseler bile zaman zaman birbirlerinin bazı davranışlarından sıkılırlar, rahatsız olurlar. Bu yüzden de ara sıra tatsız çatışmalar doğar. Hele yetişkin kimseler çok defa günlük işlerden yorgun veya yüklenmiş oldukları sorunlardan dolayı gergin ve sabırsızdırlar. Bundan dolayı çocukların, gençlerin birtakım taşkınlıklarına karşı tahammülsüzlük gösterirler. Çocuklar da gene kendi haklarını savunmak isterler ve böylece hiç yoktan bir tartışma doğar, bunun sonucu da tabii kırgınlığa, üzgünlüğe götürür. Meselâ aşağıdaki konuşmaya birçok ailelerde sık sık rastlanır:

Anne: «Ama, Ahmet, sen çıldırdın mı? Evin içinde top oynanır mı?»

Ahmet: «Ne yapayım canım sıkılıyor.»

Anne: «Başka oynayacak oyun kalmadı mı?»

Ahmet: «Oyma yapsam, ortalık kirleniyor diye kızıyorsun. Suluboya resim yapsam, masa örtüsüne boya sürülüyor diye söyleniyorsun. Sokaga çıksam, hava soğuk, üşütürsün, diyorsun. Ee, ben de insanım, bütün gün yerimde mum gibi duramam ya!»

Anne: «Ne biçim konuşuyorsun? İnsan annesine karşı biraz daha saygılı davranır. Hem tertipli ve temiz çalışırsan suluboya veya oymalarınla vakit geçirmene pek âlâ izin verdiğimi biliyorsun. Ama boyalı suyu işlemeli örtüye devirmene, halının üzerinde oymalarını yapıp talaşları ortalığa saçmana tabii ki göz yumamam.»

Ahmet: «Ben de masa örtüsünü korkuyayım, halıyı kirletmiyeyim diye dikkat edersem resim de, oyma da yapamam.»

Bu konuşmadan sonra Ahmet somurtur, anne sinirlenir ve işte incir çekirdeğini bile doldurmayan basit bir sebepten evin huzuru bozulur.

Aile çevresindeki tatlı ve düzenli havayı bozmamak için hiç şüphesiz ailenin bütün fertleri ayrı ayrı gayret göstermeli ve kendilerine göre fedakârlıklar yapmalıdırlar. Elbetteki siz çocuklar kışın kapalı bir odanın içinde, yazın bahçede, kırda veya balkondaki gibi hareketli ve patırdılı şekilde vakit geçiremezsiniz. Kış günleri için daha sessiz ve sâkin oyunlar, eğlenceler bulmalısınız. Soğuk kış günleri, bol bol kitap okumak, resim yapmak veya birtakım elişleriyle uğraşmak için en uygun zamandır. Fakat bu gibi şeylerle meşgul olurken de ortalığı fazla dağıtıp kirletmeye, kimseyi rahatsız etmemeye dikkat etmeli, tertipli olmaya alışmalısınız. Buna karşılık kış mevsiminde de açık havaya çıkmak, ara sıra vücudunuzu çalıştırmak ve bol bol hareket etmek için elinize geçen fırsatları kullanın. Kışın da zaman zaman güzel, güneşli havalar olur. Böyle günlerde gezintiler, yürüyüşler yapmayı ihmal etmeyin. Hele kar yağdıktan sonra soğuk, fakat sâkin bir günde dışarıya çıkmak, kartopu oynamak, kızak kaymak, kardan adam yapmak sağlığınız için çok faydalıdır. Böyle zamanlarda hareket etmek, taşkınlık yapmak, bol bol bağırıp çağırmak, gülmek oynamak ihtiyacınızı gidermelisiniz. Büyükleriniz de sizin hakkınız olan bu hareket etmek, coşmak, koşup oynamak ihtiyacını karşılayabilmeniz için size fırsat ve imkân vermelidirler. Hattâ sizinle bir olup, oyunlarınıza katılmalı veya sizi temiz havada gezinti ve yürüyüşlere çıkarmalıdırlar. Böylece eve kapandığınız zaman uslu, sessiz ve tertipli oluşunuzun karşılığını ödemiş olurlar.

Sevgili çocuklar, aile çevresinin mutlu ve düzenli havasını bozmamak için dikkat edeceğiniz birkaç nokta daha var: Evin içinde yaşayan büyük, küçük bütün insanlarla karşılıklı iyi bir anlaşma kurmaya, güzel geçinmeye çalışmalısınız. Bu hiç de o kadar zor değildir. Herşeyden evvel etrafınızdakilere ilgi gösterin, onların hoşlandığı tarzda davranmaya, hoşlanmadıkları hareketleri

Mehmet Ali & Akşemsettin

Doğan Kardeşten HABERLER

Geçen sayımızda katılma şartlarını bildirdiğimiz SHANKAR yarışmasında kazanan resimlerden biri: YOL. Resmi Belçikalı bir kardeş yapmış. İsmi Geoffrey Urbain Vandenbussche. Yaşı da 15.

İDİL BİRET'in BAŞARISI

İdil Biret Kasım ayında Londra'nın en büyük konser salonunda, Londra Senfoni Orkestrasının eşliği ile verdiği konserde kazandığı büyük başarıdan sonra Amerika'ya çağrıldı. Ünlü Boston orkestrasının eşliği ile Amerika'nın büyük şehirlerinde altı konser verdi. Hepsinde alkışlar topladı. İdil, artık Türkiye'nin yeryüzünde itibarını yükselten bir kuvvet oldu. Onu Doğan Kardeş'in bütün sanat sever kardeşleri adına candan kutlarız. Başarılarına yeni yeni başarılar katmasını dileriz.

★

VERDA ERMAN kardeşi de Doğan Kardeş'in okuyucuları tanırlar. O da büyük bir piyano istidadı idi. Çalıştı, çabaladı Paris'e gitti, orada da yıllarca çalıştı, çalıştı en sonunda Uluslararası Marguerite Long yarışmasında 52 savaşçı arasında dünya dördüncülüğünü kazandı.

---

yapmamaya çalışın ve herkese karşı nazik olun. O zaman karşınızdakiler de size karşı aynı şekilde davranmak zorunda kalırlar ve sizin dileklerinizi yerine getirmeye, kırmamaya çalışırlar.

Meselâ Ahmet dese ki: «Anneciğim, canım sıkılıyor, suluboyalarımla resim yapmak istiyorum. İzin verirsen şu masanın örtüsünü kaldıralım, üzerine bir kâğıt veya bir Naylon örtü yayalım. O zaman etraf kirlenmez. İşim bittikten sonra da öteberimi toplar, dolabıma kaldırırım.» Böyle nazik bir konuşma karşısında annê hiç şüphesiz Ahmede istediği izni verecek ve herhalde ona yardım bile edecektir. Gene bir başka çocuk sorsa: «Büyükbabacığım, eğer rahatsız olmazsanız radyoyu açıp bugünkü maçı dinlemek istiyorum!» Büyükbaba maçlardan hiç hoşlanmasa bile herhalde «Hayır, olmaz!» diyemiyecektir. Olsa olsa «Ama hafif aç, zira gürültüyü sevmem bilirsin, başım ağrır!» diye cevap verecektir.

Boş yere atalarımız dememiş: «Tatlı dil, yılanı deliğinden çıkarır» diye. Siz de göreceksiniz ki, yumuşak, uysal, nazik bir davranışla istediklerinize daha çabuk erişebileceksiniz. Sert, kaba, haşin, inatçı insanlar bazan başarı elde eder gibi görünürler ama bu zoraki bir başarıdır. Aslında buna karşılık etraflarındaki insanların sevgisini kaybederler ki, hiçbir başarı bunun yerini tutamaz.

Sevgili çocuklar, aile çevreniz, sizin en çok sevildiğiniz, en çok ilgi gördüğünüz ve en çok güvenebileceğiniz insanlardan meydana gelmiştir. Siz de onlara karşı sevgi, saygı ve ilgi gösterirseniz evinizin mutluluğu artar.

Hepinizin gerçek dostu olan Doğan Kardeş, sizlere aile çevresinde, aile ocağında güzel günler diler.

Köylü Kardeşler Arasında

Orhan KUTLUGİL

«4K» Teşkilâtının üyesi çalışkan bir köylü kardeş.

«4K» NEDİR?

Geçen ay DOGAN KARDEŞ'e İSTANBUL VALİLİĞİNDEN bir çağrı geldi. Çağrı'da İstanbul'un 6 köyünde «4 K BAŞARI GÜNÜ» nün kutlanacağı; bu törenlerde, başarı gösteren köylü kardeşlere armağanlar verileceği bildiriliyordu. Çağrıyı sevinçle aldık. Çünkü Tarım Bakanlığına bağlı «4K TEŞKİLÂTI» nın her yıl yaptığı bu törenleri merakla bekliyorduk. Hemen Tarım Müdürlüğünde 4 K Görevlileri ile konuştum. Bana 30 kasım cumartesi günü Çatalcaya bağlı «MURATBEY» köyüne gidileceğini söylediler. DOĞAN KARDEŞ'in başarılı köylu kardeşler için hazırladığı armağan kitapları bir gün onceden köye yollandı.

Cumartesi günü saat 1. Tarım Müdürlüğünde 4 K İL lideri HİKMET ÖNGÖREN ve 4 K UZMANI HİLMİ ÖNKAYA'nın odasındayım. Hikmet Bey daha önce gitmiş. Beni Hilmi Bey karşıladı. Henüz yarım saat vaktımız var. Hilmı Beye sızın de merak ettiginiz şeyi soruyorum:

- Bu «4 K» nın anlamı nedir?

— Önce 4 tane K harfinin neler olduğunu söyliyeyim, diyor Hilmı Bey. Kafa, kol, kalb, kuvvet. Kafam, düşünmek ve muhakeme etmek kuvvetini verir. Kalbım, iyilik, kibarlık, doğruluk, mertlik ve bağlılığı temsil eder. Kollarım ve ellerimle faydalı, hünerli işler yapar, yardım ederim. Kuvvetim, yaşamadan ve çalışmadan zevk almak, hastalıklara karşı koymak içindir. Teşkilâtımız adını bu dört kelimenin başharflerinden alır. Sembolü de 4 yapraklı yoncadır. Biliyorsunuz dört yapraklı yonca şans ifade eder.'

4K TEŞKİLÂTI

— Peki «4K TEŞKİLÂTI» nedir?

— Çiftçilikle uğraşan veya uğraşmak isteyen 8-18 yaşları arasındaki, kız ve erkek çocukları, gruplar halinde teşkilâtlandırıyoruz. Sonra onlara tarım ve ev kadınlığının gelişmesi için gerekli olan en yeni ve faydalı bilgileri veriyoruz. İşte bu bilgileri veren, Tarım Bakanlığı tarafından yonetilen okul dışı eğitim ve oğretim teşkilâtının adı «4K» dır.

— Evet, dedim. Örneğin bir koylü çocuğa bir buzağı veya birkaç piliç veriyorsunuz. Bunların nasıl beslenecegini öğretiyorsunuz. Bu buzağı veya pılıçler çocuğun oluyor. Boylece hem hayvancılık konusunda yeni bilgiler ediniyor hem de bir buzağı veya birçok tavuk sahibi oluyor.

— Bunlar doğru, dedi Hilmi Bey. Ama yalnızca bunlardan ibaret değil. Daha neler var neler. Köye gidince goreceksiniz.

YOLA ÇIKIYORUZ

O sırada bir memur gelerek arabanın hazır olduğunu soyledi. Geniş salam bir Jeep'ti bu. Hemen yola çıktık

Londra asfaltında hızla ilerliyoruz. Küçükçekmeceden sonra yolumuz ayrılıyor. Hilmı Bey uzakta bir köyü gosterdi:

— Burası tepecık. 4K nın bütün görünüşünü değiştirdiği bir koy.

Merakla sordum:

— Ne bakımdan?

— Anlatayım, dedi Hilmı Bey. Köy eskiden bir çöplük gibiydi. Bütün gübreler meydana yığılıyor, pislikten, kokudan geçilmiyordu. Bundan doğacak hastalıkları artık sız düşünün. Her yan karasinekle doluyordu. Biz 4K öğrencileri yani köylü çocuklarla kürekleri alarak gübreleri temizlemeye başladık. Kahvede boş boş oturan koy delikanlıları bunu gorunce utandılar. Gelerek bize yardım etmeye başladılar. Sonunda bütün meydan ve sokaklar temizlendi. Çöplüğün yerine bir park yapıldı. Bir de Atatürk büstü konuldu. Gorsenız tertemiz bir koy alanı var şimdi.

Benim aklımı başka bir şey kurcalıyordu:

— Peki bu işlerde çocukların rolü nedir?

Gozleri gülerek cevap verdi Hilmi Bey:

— En büyük işi onlar yaptılar, dedi. Büyüklerini güzel, faydalı işler yapmaya kandırıyorlar. Örneğin. Tepecık'te kanalizasyon yoktu. Bu da büyük bir pıslık kay-

nağı idi. Köyluler bu durumdan yakınıyorlardı. Sonunda birini kanalizasyon yapmaya razı ettik. Ama obürleri hiç yanaşmıyorlardı. Bu defa 4K öğrencilerine kanalizasyonun ne kadar önemli olduğunu anlattık. Çocuklar açıkta duran pisliklerin ilkelliğini ve zararlarını öğrenince babalarını, annelerini zorlamaya başladılar. Evin içinden gelen bu baskı da bizim tavsiyelerimizden daha etkili oldu. Boylece Tepecikte aşağı yukarı bütün evler kanalizasyona bağlandı.

— Aferin Tepecik'li kardeşlere! dedim.

— O kadar mı? dedi Hilmi Bey, Tepecik'li köylü çocuklar orman bile yetiştirdiler. Çekmece gölü kıyısında büyük bir alanı ağaçlandırdılar. Ağaçlar çabucak boy attı. Kocaman bir koru oldu. Eliyle gölün kıyısını gösterdi:

— Şişten görünmüyor, dedi.

MURATBEY!

Az sonra toprak bir yola saptık. MURATBEY'e yaklaşmıştık. Köy oldukça büyüktü. İki katlı yapılar da vardı. Köy alanında bir kalabalık toplanmıştı. Arabadan indik. Bizi köy muhtarı karşıladı. Muhtar aynı zamanda 4K lideri imiş. İçinde elişleri sergisinin açıldığı lokale girdik.

4K Teşkilâtı her yıl köylü kardeşler için kamplar kurar. Aşağıda tatillerini bu kamplardan birinde geçiren 4K üyelerini görüyorsunuz.

Ooo! Ne güzel şeyler bunlar. Bir görseniz çiçekli basmalardan cici cici entariler, yelekler, sofra örtüleri, pijamalar daha neler neler. Hepsini 4K öğrencileri yapmış. 4K öğrencileri yalnızca tavuk, buzağı yetiştirmiyorlar. Dikiş öğreniyorlar, arıcılık, sebzecilik, ağaç yetiştirme gibi konularla uğraşıyor, yeni usuller ediniyorlar.

TÖREN...

Biraz sonra İstanbul Valı yardımcısı, Tarım Müdürü, Çatalca kaymakamı ve daha birçok görevli Muratbey'e geldiler. Tören başladı. Önce köylü kardeşler ellerinde tavukları arkalarında buzağıları ile İstiklâl marşımızı söylediler. Sonra sıra armağanların dağıtılmasına geldi. Herkes heyecanlı idi. Bakalım kimler birinci olmuştu? 4K il lideri HİKMET ÖNGÖREN derece alanları mikrofonla ilân etti. İsimleri okunan kardeşler Valı Muavini'nin elinden armağanlarını aldılar. Armağanı kazanan çocuklar sevinçle bir köşeye gidip ellerindeki paketleri açıyorlardı. Doğan Kardeş kitapları, çay takımları, temizleme tozları, defterler kalemler, torbalar dolusu fenni tavuk yemi neler neler... Eh, doğrusu bir kaç ay çalışmaya değerdi.

Sonra elişleri sergisi açıldı. Kız kardeşlerin diktikleri, yukarıda anlattığım güzel giyim eşyalarını yeniden gördük. Sergiyi iki görevli, Y. mühendis Bn. İyiceoğlu ile Bn. Önkaya yönetiyorlardı.

Berin Sert iki öğreticisi arasında.

BERİN SERT

Sergide küçük köylü kardeş BERİN SERT'le konuştum. Berin kardeş dikiş alanında 1 incilik kazanmış. Etek-bluz'lar, elbiseler, bebek takımları, daha birçok giyim eşyası dikmiş. Hepsi de ucuz kumaşlardan. Ama son derece zevkli. Berin Sert'le uzun uzun konuştuk. Bu-

tün sorularıma düzgün ve güzel cevaplar verdi

— Diktiğin elbiseler içinde hangisini en çok seviyorsun?

Güldü Berin kardeş:

— Pijamamı! dedi

NURETTİN ALTIN

Nurettin Altın kardeşin de buzağısı 1 inci oldu. Buzağısının adı Cemile. Daha 1 yaşına girmemiş. Tam konuşacakken buzağı kaçtı. Nurettin ancak 1 saatte yakalıyabildi Sonra Nurettin kardeşle konuştuk. Buzağıya 4K nın öğrettiği metodlara uygun olarak mısır yarması ve kepek veriyormuş. Bana günlük hayatını anlattı

— Her sabah saat 6 da kalkarım. Uyanır uyanmaz hemen ahıra koşar buzağının yemini, suyunu verir, tımar ederim Sonra elimi yüzümü yıkar, çay peynirle kahvaltı yaparım. Artık okul vaktı gelmiştir Okula gider derslerle uğraşırım. Okul saat 3 te biter. Hemen eve doner gene buzağımın yemini verirım. Sonra biraz oynarım. Güzel oyunlarımız vardır Kovalamaca, saklambaç, cımcim gibi Siz cimcim oyununu bilmezsiniz. Eller üstüste konur Birisi sorar:

«Baban ne getirdi?»

«Portakal!»

«Verecek misin bana?»

«Vermem!»

Sonra üstte olanın eli çimdiklenir «Cim cım cım!». Sonra yemeğimi yer, çalışmaya başlarım. Sabahleyin erken kalkabilmek için de erkenden yatarım.

Nurettin kardeşin ağabeyi Çatalcada ortaokula gidiyor, Nurettin de ilkokulu bitirince ortaokula gidecek. O sırada buzağının yem saatı gelmişti, benden izin isteyerek ayrıldı. Sonra tavukçuluk birincisi İKBAL KAPLAN kardeş bana tavuklarını gösterdi. İyi beslenmiş, kırmızı, güzel tavuklardı.

Artık hareket saatimiz gelmişti. O sırada ilkokul başoğretmeni Bay Huseyin Akgün'le tanıştık. Bay Akgün Doğan Kardeş'i çok beğeniyor. Bütün çocuklar okumalı diyor

Başarı gününden bir görünüş.

Ortalık kararmıştı. Koylü kardeşlere 4K liderlerine veda ederek şehre döndük. Donerken düşünüyordum. Acaba Türkiyedeki bütün koylü kardeşler 4K nın öğrettiği metodlarla çalışsalar millî gelirimiz ne kadar artardı?

Vilâyet 4K lideri Sayın Hikmet Öngoren:

— Yüzde yüz artar! dedi Yani iki misli. Çünkü 4K nın öğrettiği şekilde beslenen inekler günde 15 kilo yerine 30 kg süt veriyorlar. Türkiyedeki milyonlarca ineği düşünün. Verimleri iki kat artınca, milyonlarca lira kârımız olacak. Tavuklar da öyle. Sebzecilik, arıcılık ta öyle

Bay Öngören haklıydı. 4K köylerimizde büyük bir kalkınmanın ilk adımı idi. Yeter ki köylü yurttaşlarımız bu çalışmaların değerini gerektiği gibi öğrensinler.

Cağaloglundaki 4K merkezine gelmiştik. Hepsine teşekkür ederek ayrıldım. Herhalde şu saatlerde Nurettin Altın kardeş buzağısına, İkbal Kaplan kardeş tavuklarına yem veriyor, Berin Sert kardeş ise yeni elbiseler dikiyordu. Az sonra yemeklerini yiyecekler, akşam da DOĞAN KARDEŞ'in 4K kutlama gününde kendilerine armağan ettiği güzel kitapları okumaya başlıyacaklardı

Buzağısı derece kazanan bir köylü kardeş.

SON İŞ GÜNÜ

VİNÇ makinisti Jan Hendriks o gün son defa olarak iş yerine gitmişti. 65 yaşına basmış olduğundan kanunen artık işinde çalışamıyacaktı. Hesap işleri bürosundan son aylığını aldıktan sonra eve gitmek üzere meydanlıktan geçerken 35 senedir işletmiş olduğu kocaman vinçe bir göz attı. Aslında işinden ayrılmanın kendisine bu kadar güç geleceğini hiç sanmamıştı. Bazı günler yorgunluktan o kadar halsiz düşerdi, gürültü patırtıdan o kadar kafası şişerdi ki: «Ah, hizmet zamanım bir dolsa da emekliye ayrılsam. Bıktım artık çalışmaktan. Her gün her gün bu iş çekilir mi?» diye düşünürdü Şimdi ise beklediği an gelmişti. Fakat içinde hiç de umduğu sevinç ve neşeyi duymuyordu. Meğer şu kocaman makinaya ne kadar da bağlanmıştı! Bu kadar yıllık çalışmanın verdiği bir alışkanlıkla, onu âdeta tek parmağında oynatabiliyordu. Hem ona nasıl da bakmıştı! Gördüğü ağır işlerden bir zıyan gelmesin diye daima üzerine titremiş, her tarafını kontrol etmiş, işinin dışında birçok saatleri onun bakımına harcamaya çekinmemişti.

Şimdi vinçte yeni işe alınan genç bir makinist çalışıyordu. Liman inşaatının temelleri için gerekli olan taşları bir mavunadan rıhtıma boşaltmakla meşguldü. Vinçin çalışırken çıkarttığı gürültüye rağmen ortalıkta bir sükûnet vardı. Mavunada gemicinin karısı güneşe oturmuş örgü örüyordu. Yanında bir bebek arabası duruyor, küçük bir kız çocuğu da bebeği ile oynuyordu. Biraz ötede büyük bir yük gemisi rıhtımdan ayrılmakta idi. Bir römorkör onu yavaş yavaş çekerek karadan uzaklaştırıyordu...

Jan Hendriks uzun senelerdenberi çalışmış olduğu iş yerinin görünüşünü son bir defa seyrettikten sonra hafifçe içini çekti ve evine dönmek üzere çıkışa yöneldi. Fakat birdenbire olduğu yere mıhlandı. Deniz tarafından bağrışmalar duyuluyordu. Az evvel rıhtımdan ayrılmış olan kocaman yük gemisini römorköre bağlayan halat kopmuştu. Gemi limanda olduğu müddetçe kendi başına hareket edemediğinden şimdi kontrolsuz bir halde akıntıya kapılmış sürükleniyordu, hem de doğruca rıhtıma bağlı olan mavunaya doğru geliyordu. Gemideki adamlar heyecan içinde bağrışıyorlardı, fakat geminin yolunu değiştirmek için ellerinde hiçbir imkân yoktu Mavunada örgü örmekte olan kadın bağrışmalar üzerine yerinden doğruldu ve kocaman geminin üzerine doğru gelmekte olduğunu farkedince bir çığlık atarak çocuğunun yanına koşmak istedi. Fakat o anda yük gemisinin burnu mavunanın makina dairesine çarptı ve müthiş bir çatırtı ile içine gömüldü. Birden mavunanın makina dairesinden havaya bir alev sütunu yükseldi. Akaryakıt depoları delinmiş ve ateş almıştı

Gemicinin karısı çarpışmanın sarsıntısı ile yere yuvarlanmıştı Çocuk arabasına tutunmuş olan küçük kızçocuğu ise mavunanın açık duran ambarına doğru yuvarlanmaya başlamıştı. Jan Hendriks olup bitenleri görünce «Kadını çocuğu kurtarın!» diye bağırdı ve aynı anda rıhtıma doğru koşmaya başladı. Rıhtım ve gemi-

★ Doğan Kardeş'e üç yeni abone bulan bir kitap kazanıyor ★

ler kısa zamanda akaryakıtın yanmasından meydana gelen yogun bir duman içine gomülmüş hemen hemen gözle seçilmez hale gelmişlerdi. Mavuna yan yatmış, ağır ağır batmaya başlamıştı. Bir yandan da alev alev yanan akaryakıt oluk gibi denize akmakta idi. Yük gemisi çarpışmadan sonra mavunadan ayrılmış, başka yöne dogru sürüklenmekteydi. Onun da burnu tutuşmuştu ve gemiciler yangını söndürmeye çalışıyorlardı. Olay yerine yetişen mavunanın sahibi ilk iş olarak alevlerın arasından karısını çekip çıkardı ve rıhtımda güvenli bir yere bıraktı. Fakat kadın kendını tutanların kollarından kurtulmak ve mavunanın amibarına yuvarlanmış olan yavrusunu kurtarmak için çırpınıyor, avazı çıktıgı kadar: «Yavrum gemide kaldı, kurtarın onu, alevlerın arasında bırakmayın onu!» diye bağırıyordu. Rıhtım işçileri kadını zaptetmeye çalışırlarken, gemıcı tekrar mavunasına dondü ve alevlerın sarmış oldugu ambar kapagına ulaşmaya çalıştı. Yük gemısının tayfaları bu arada kendi gemilerindekî yangını sondürmüşlerdı, şımdı hortumlarla mavunadakı alevleri yatıştırmaya uğraşıyorlardı. Jan Hendrıks bır yandan bu çalışmaları seyrediyor bır yandan da kendı kendıne: «Bu böyle olmaz, bu şekılde çocuk kurtarılmaz...» dıye soylenıyordu. Birden Jan Hendrıks'ın gozleri parladı. Aklına bir çare gelmıştı. Hemen vınçın yanına koştu ve olayı izlemek ıçın aşağı ınmış olan genç makınıstı sert bır hareketle kenara ıterek ışletme kabinesıne tırmandı. Daha az evvel bır daha elını sürmiyeceğini zannettığı manivelaları, düğmeleri, alışkın hareketlerle çekıp çevirerek vınçi ışlettı, onu tâ mavunanın yakınlarına kadar getirdi, aynı zamanda kocaman bır canavarın ağzını andıran irı dışli kavrayıcıları ambar delığıne doğru yoneltti. Etraftakıler ıhtıyar makınıstın nıyetini anlamışlardı. Herkes el ve kol hareketleriyle ona işaretler verıyor, yardım etmeye çalışıyordu. Jan Hendrıks vınçın tepesındekı ışletme kabınınden mavuna ambarının içini gormeye çalıştı. Rüzgârın dumanları bıraz dağıttığı bir anda çocuk arabasını ve küçük kızı seçebildi. Yavrucak arabanın üzerıne boylu boyunca uzanmıştı. Besbelli baygın haldeydi. Jan Hedrıks ıçinden «Çocuğun baygın olması daha ıyı,» dıye düşündü. «Hıç olmazsa vinçın kocaman kavrayıcıları üzerıne doğru ınerse korkuya kapılmaz...» Jan Hendrıks vınçın kavrayıcılarını alabıldığıne açarak ağır ağır ambara doğru ındırdı ve çocuk arabasına yaklaştırdı. Sonra hedefını ıyıce seçebılmek için bır an duraladı. O sırada batmakta olan mavunanın gövdesi can çekişen bir hayvan gibi sarsıldı. Ambarın dığer bolmelerine hücum etmiş olan sular şımdi çocuğun bulunduğu bölmeye yaklaşıyorlardı. Ambar bolmelerını bırbırınden ayıran tahta paravanalardan bırı gemının yan yatması yüzünden dengesını kaybetmiş, üzerıne yığılan taşların yükune dayanamayıp çocuk arabasının bulunduğu yere dogru kaymaya başlamıştı. Yerdeki kalaslardan bırı de çocuk arabasını bır köşeye sıkıştırmış, âdeta oraya mıhlamıştı. Jan Hendrıks kaybedecek vaktı olmadığını anladı. Birden kararını vererek önce çocuk arabasını sıkıştıran kalası kavrayıcının dışleriyle yakaladı ve rıhtıma fırlattı sonra vınçın uzun kolunu yenıden mavunaya yoneltterek ambarın içıne daldırdı Artık sular arabanın bulunduğu bolmeye hücum etmeye başlamıştı ve tahta paravana arkasındaki taş yükü ile birlikte daha fazla yaklaşmıştı. Jan Hendrıks büyük bır maharetle kavrayıcının kocaman dışlı çanaklarını çocuk arabasının üzerınde açtı ve çocuğun hıçbır yerını ıncıtmemeye çalışarak onu kavradı sonra vinçın kolunu yavaş yavaş kaldırmaya başladı Rıhtımda bulunan herkes nefesini tutmuş, gözlerini kırpmadan vinçın agır a-

BİR KİTABIN HİKAYESİ

NİLS'İN HARİKÜLÂDE

YOLCULUĞU

Gülen OKTAY

Bu ünlü kitapta kaz sırtında sihirli bir yolculuğa çıkan bir çocuğun başından geçenler anlatılır. Nils, bu arada sihirli anahtarıyla bütün dünya çocuklarının kalbine girmeyi de başarmıştır.

★

Minicik bir çocuk bir kulübenin kapısından çıkar. Hemen eşiğin önündeki küçücük tahta pabuçları ayaklarına geçirir. Birden çiftlikteki bütün hayvanlar bağrışmaya başlarlar. Hep bir ağızdan hainliğinden ötürü çocuğu suçlamaktadırlar. İşin tuhafı çocuk da onların dilinden anlamakta idi. Kendi kendine şöyle düşünür: Mutlaka büyülendim! Cüce beni büyüledi demek ki!

Şimdi ne yapacak? Başına kim bilir neler neler gelecek?

«Nils'in Harika Yolculuğu» adlı çocuk romanında hikâye kahramanı sihirli bir kuvvetin etkisinde cüceleşerek kaz sırtında İsveç'i baştanbaşa dolaşır. Hikâye öylesine sürükleyicidir ki, bir defa elinize aldınız mı bırakamazsınız. Bir solukta okunan kitaplardan biridir. Ama gerçekte ders kitabı olarak hazırlanmıştır.

Kitap çıkar çıkmaz yazarı Selma Lagerlöf İsveç'in en çok sevilen yazarlarından biri olmuştur. Kendisi küçüklüğündenberi zayıf ve çelimsizdi. Üstelik de topaldı. Bununla beraber durmadan hikâyeler, romanlar yazmıştır.

1903'de İsveç Milli Öğretmenler Birliğinden bir mektup aldı.

Mektupta, «Bir ders kitabı istiyoruz, öyle bir kitap olmalı ki, çocuklarımızda ülkemizin tarihi ve coğrafyasına karşı bir merak uyandırmalı, İsveç tarihî efsanelerini, anavatanın güzelliklerini gözlerinin önüne sermelidir.

Bayan Lagerlöf sizden böyle bir kitap yazmanız, rica ediyoruz» deniliyordu.

Selma Lagerlöf mektubu birkaç defa okudu. Her okuyuşunda bu güzel buluş biraz daha hoşuna gidiyordu. Kitap tabiat güzellikleriyle, folkloru bir araya getirecekti. Sevе, sevе canına başa yapacağı bir işti bu. Böylece küçükken babasının kuzey İsveç'teki köşkünde dinlediği harikulâde efsaneleri diğer çocuklara da anlatmak fırsatı eline geçecekti. Bunları annesinden tutun da sütçü kadına kadar çeşitli kimselerden dinlemişti.

Üstelik kitaba İsveç'in ıssız göllerini, çağlayanlarını, çiftliklerini hepsinden güzeli de kendi engin vatan sevgisini koyabilecekti.

Doğrusu bundan daha çok severek, isteyerek yapabileceği bir iş düşünemiyordu. Hemen kabul ettiğini bildirdi.

Selma Lagerlöf tam üç yıl memleketinin çeşitli yerlerini gezdi. Tarih, coğrafya, doğal kaynak ve zenginlikleri, bitki örtüsü, hayvanları, gelenekler ve folkloru araştırdığı konuların başında geliyordu.

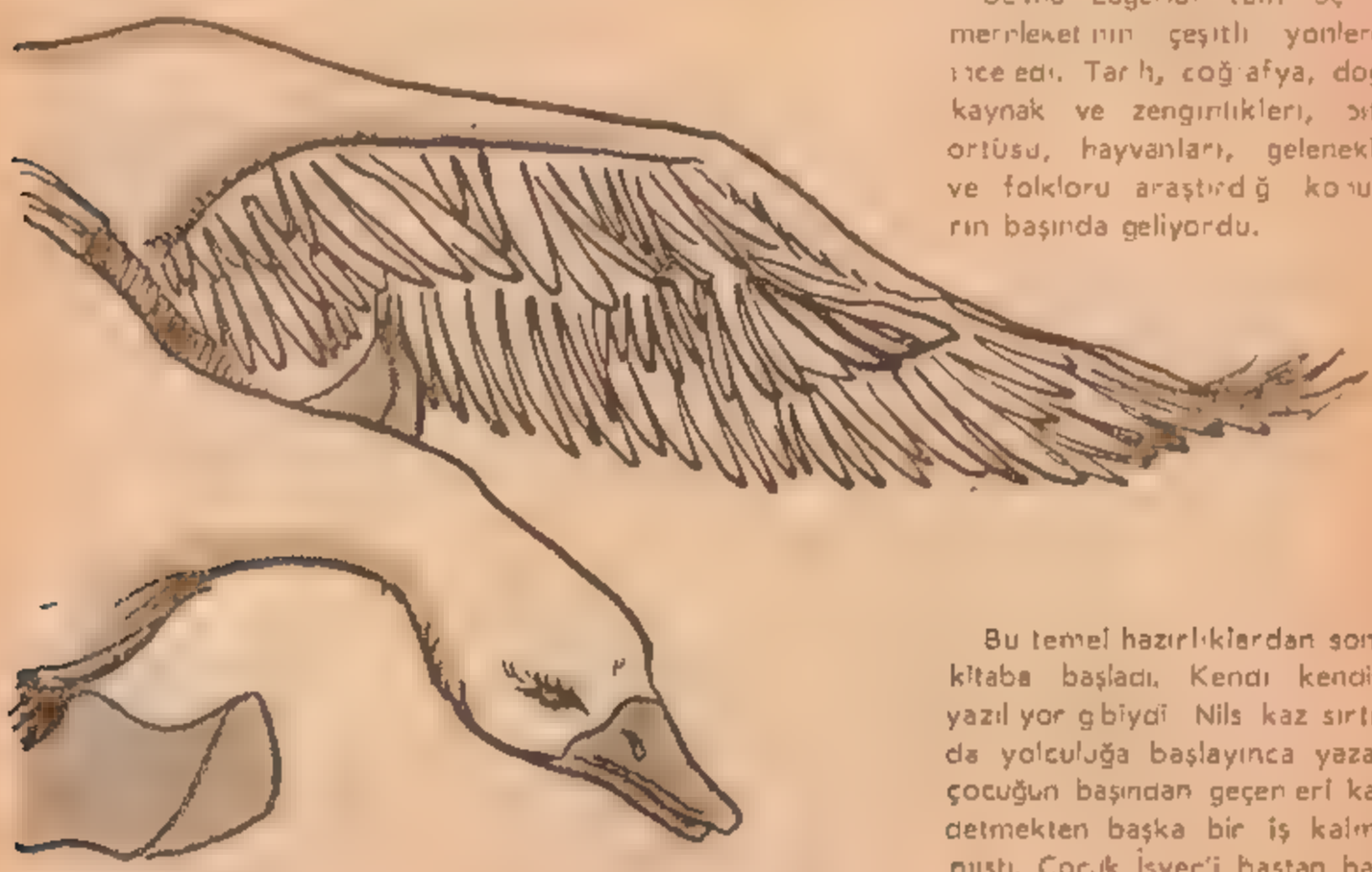

Bu temel hazırlıklardan sonra kitaba başladı. Kendi kendine yazılıyormuş gibiydi. Nils kaz sırtında yolculuğa başlayınca yazara çocuğun başından geçenleri kaydetmekten başka bir iş kalmamıştı. Çocuk İsveç'i baştan başa dolaştı. Bu arada pek çok şey öğrendi. Gerçekten harikulâde bir yolculuktu.

Nils'in harika yolculuğu 1906'da basıldı.

Öğretmenler Birliği eseri pek beğendi, tam istedikleri gibiydi.

Hemen ders kitabı olarak kabul edildi.

Selma Lagerlof öğretmenlerin kitabı beğenmelerine çok sevinmişti ama, çocukların nasıl bulduğunu pek merak ediyordu. Çünkü gerçekte önem verdiği kimseler onlardı.

Çok geçmeden okuyuculardan mektuplar yağmaya başladı.

«Sonra Nils'ne oldu?» diye soruyordu çocuklar. «Evine hiç dönmedi mi?» Yahut da şöyle diyorlardı,

«Nils'in başından geçenleri okumaya bayıldıyoruz. Daha uzun olmasını isterdik. bize onun başka serüvenlerini anlat.»

Selma Lagerlof bu mektuplarda aklını kurcalayan soruların cevabını buldu. Genç okuyucuları kitabını sevmişlerdi. Kuru, sıkıcı bir ders kitabı değildi. Bilgi verirken eğlendiriyordu. Denemesi başarılı olmuştu. Genel istek üzerine Nils'in serüvenleriyle ilgili bir kitap daha yazdı.

★

SINAN ARI KARDEŞİN

DALGINLIĞI

Kardeşlerimiz mektup yazarken pek çok şeyi unutuyorlar. En önce adres yazmayı. Adresinizi yazmazsanız biz cevabı nereye yollayalım? İşte Sinan Arı kardeş te en önemli noktayı unutmuş. Bir defa abone bedelini mektubun içine koymuş. Oysa mektupla yollamak doğru değil. Kaybolabilir. Para posta havalesi ile yollanmalı. Sonra Sinan kardeş hangi şehirde oturduğunu yazmamış. Bize hemen hangi şehirde oturduğunu bildirirse DOĞAN KARDEŞ'e çabucak kavuşabilir.

Selma Lagerlöf

İsveç'de doğmuştur. Babası subaydı. Annesi de sanatçı bir aileden geliyordu. Stockholm'daki Kırallık Kadın Yüksek Eğitim Kolejini bitirdikten sonra bir kız lisesine öğretmen oldu. On yıl öğretmenlik yaptı (1885 - 1895). Bu arada bir yandan da ilk romanı «Gosta Berling'in Hikayesi» ni yazdı. (1891)

Bu iki ciltlik kitap, yazarına hemen, büyük bir ün sağladı. Lagerlof bununla İsveç edebiyatında o zamana kadar süregelen gerçekçi bedbinlik havasına son veriyordu. Çeşitli İsveç masal ve efsanelerini romantik bir anlayışla ele alışı çok iyi karşılandı.

Daha sonra bir yıl süren uzun bir yolculuk yaptı. Bu sırada ısır, Filistin ve Yunanistan'ı dolaşarak ikinci eseri «Kudüs» için gerekli malzemeyi topladı.

İtalya, özellikle Sicilya gezisinde yaptığı incelemelere dayanarak başka bir roman daha yazdı.

1902 de İsveç Milli Öğretmenler Birliğinin teklifi üzerine hepinizin hiç değilse adını duyduğu «Nils'in Harika Yolculuğu» nu yazma görevini üstüne aldı. Dünya çocuk edebiyatının bu ölmez eseri 1906'da tamamlandı.

1904 de daha çok ilk romanı sebebiyle İsveç Akademisinden Altın Madalya aldı. 1907 de Uppsala üniversitesi, ona Edebiyat Doktoru ünvanını verdi. 1909 da da Nobel Edebiyat Armağanını kazandı Selma Lagerlof bu armağanı alan ilk kadın yazardır.

ÇOK ÇALIŞMANIN YERİNE HİÇBİR ŞEY GEÇEMEZ

Yıl 1859. Thomas Alva Edison henüz 12 yaşlarında. Ailesini trenlerde gazete satarak geçindiriyor. Yoksulluk yüzünden ancak üç ay kadar okula gidebilmişti.

Tam 20 yıl sonra, 1879 yılı aralığında birdenbire sivriliverdi. Adını duymıyan kalmadı. Gazeteler hakkında sayfalarla yazılar yazmaya başladılar. Çünkü Edison uygarlığa çok büyük bir hizmette bulunmuştu. Akkor telli elektrik ampulunu yapmayı başarmıştı.

Geçen 20 yılda, küçük gazeteci kendi kendini her bakımdan yetiştirmişti. Bu arada insanlığa yararlı çeşitli buluşlar da ortaya koymuştu. Örenğin, elektrikli kayıt makinesi, elektrikli bir takım sayaçlar, Graham Bell'in bulduğu telefonun kullanılmasını sağlıyan bir telefon vericisi ve fonograf denilen 'Konuşan Makine'. Artık maddi durumu iyice düzelmişti.

Bu tarihten 1931 de ölümüne kadar, Edison'un ilkin Menlo Park'taki daha sonra da New Jersey'deki laboratuvarından, çeşitli alanlarda, hepsi de birbirinden yararlı buluşlar ardarda gelmeye başladı.

Edison'un bu sayısız başarıları, öyle gökten inme ilhamlar değildir. Çok, pek çok çalışma sonunda ortaya çıkmışlardır. Birçoğunu kendinden önceki bilginler düşünmüş, üzerinde uğraşmışlardı. Yalnız Edison'un üstün tarafı çalışmaktan, çok çalışmaktan hiç yılmaması başkalarının başarısızlıklarının nedenlerini araştırması, bunlar üzerinde durması, bir bakıma onlardan faydalanmasıdır.

Son derece sabırlı bir kimseydi. Görüş ve seziş yetenekleri de çok kuvvetliydi. Yeni bir fikir uzerinde çalışırken, yardımcılarıyla birlikte yüzlerce bazen de binlerce deneme yaptıkları olurdu. Bu arada sayısız model yapılır, bunlar birtakım değişikliklere uğrar hattâ bazen atılırdı. Yavaş yavaş birtakım güçlukler ortadan kaldırılır ve ilk taslak fikirden insanlara son derece yararlı bir buluş ortaya çıkardı. Bu arada aradan aylar hattâ yıllar bile geçerdi tabii.

Üstüste başarılarından dolayı Edison'a akıllara durgunluk veren işler yapan bir sihirbaz, insanüstü bazı nitelikleri bulunan bir dâhi gözüyle bakılmaya başlanmıştı. Ama o bu sıfatları kabul etmiyordu.

Bir defasında dehayı şöyle tanımlamıştı:

«Deha denilen şey, yüzde iki ilham, yüzde doksan sekiz alınterinden meydana gelmiştir.»

Ömrü boyunca şu ilkeye uyarak hareket etmiş ve böylece o sayısız başarıları kazanmıştır:

«Çok çalışmanın yerine hiçbir şey geçemez.»

HELİKOPTER

FRANSANIN Atlantik sahilinde yaz tatilini geçiren Parisli Profesör Lhermitte güneşli ve sakin bir Ağustos sabahı, balık avlamak için sandalı ile denize açılmıştı. Fakat erken saatlerde berrak ve masmavi olan gökyüzü, zaman ilerledikçe bulutlarla örtülmeye başladı, güneş yavaş yavaş parlaklığını kaybetti ve nihayet kalın, gri bir bulut tabakası arkasında kayboldu. Prof. Lhermitte'in artık balık tutmaya hevesi kalmamıştı. «En iyisi geri dönеyim, hava bozuyor,» diye düşündü ve küreklere sarılarak sandalını kıyıya doğru yöneltti. Fakat az evvel esmeye başlamış olan hafif rüzgâr, birden kuvvetlenivermişti. Deniz kabarmış, köpüren dalgalar sahili dövmeye başlamıştı. Sandal denizin ortasında çalkalanıyor, Prof. Lhermitte onun devrilmesini önlemek için bütün gücunü sarfetmek zorunda kalıyordu. Sandalı belli bir tarafa yöneltmek ve oraya doğru ilerlemek imkânsız bir hale gelmişti. Prof. Lhermitte kendi kendine: «Eğer sandal akıntıya kapılırsa, sahildeki kayalıklara çarparak parçalanır,» diye düşündü ve bütün kuvvetiyle küreklere asılarak tehlikeli kayalardan uzaklaşmaya çalıştı. Fakat bütün gayretleri boşa gidiyordu. Dalgalar karşı konmaz bir kuvvetle sandalı kayalara doğru sürüklüyorlardı... Böylece korkulu dakikalar geçti. Nihayet büyük bir dalga sandalı alttan kavrayıp denize doğru uzanan bir kaya parçasına doğru savurdu. Sandal müthiş bir çatırtı ile parçalandı. Prof. Lhermitte bir an içinde kendisini kuduran denizin ortasında buldu. Büyük bir talih eseri olarak hiç bir yara almamıştı. Fakat gene de yüze yüze sahile çıkmak imkânsız bir işti. Prof. Lhermitte dalgaların arasından yükselen bir granit parçasına güç halle tutunabildi. Bu kayaya tırmanırsa belki kendisini sahilden görüp kurtarmaya gelebilirlerdi. Prof.

Lhermitte birkaç defa kayanın üstüne çıkmayı denedi ise de, az sonra bundan da vazgeçmek zorunda kaldı, çünkü kayanın bir bıçak kadar keskin olan kenarları ellerini parçalıyor, ayakları yosunlarla kaplı yüzeyde kayıyordu. Profesörün elleri kan içinde kalmıştı. Dalgalar da onu bir oyuncak bebek gibi kâh havaya kaldırıyor, kâh suların içinde açılan derin kuyulara atıyorlardı. Adamcağız bir dalganın üzerinde yükseldiği zaman, sahilde gezinen ve eğlenen insanları görebiliyor fakat kendini onlara bir türlü duyuramıyordu. Sahile çarpan dalgaların sesi ve rüzgârın uğultusu onun sesini bastırıyordu. Profesör açık denizden yuvarlana yuvarlana sahile hücum eden dalgaların gittikçe irileştiğini farkedince, artık kurtuluştan ümidini büsbütün kesti. Kendi kendine «Deniz yükseliyor, birkaç saat sonra, güç halle tutunabildiğim bu kaya parçası da sulara gömülecek, o zaman kendimi suyun yüzünde tutamıyacağım» diye düşündü.

Bu sırada yeniden iri bir dalga onu yükseklere kaldırdı. Profesör iki kolunu birden sallayarak sahile doğru «İmdat!» diye bağırdı. Dalga akıp giderken tekrar derinliklere inmeden önce, sahildeki adamlar tarafından görüldüğünü farkedebildi. Sahildekiler hemen yakında bulunan bir balıkçının evine doğru koştular ve balıkçıya, denizde boğulmak üzere olan insanı kurtarmak için sandalını denize indirmesini söylediler. Balıkçı gösterilen yöne doğru şöyle bir göz attı, sonra: «Bu kayalıklara kara tarafından yanaşmak imkânsızdır,» dedi. «Deniz tarafından durgun havalarda yanaşılabilir, ama deniz böyle dalgalı iken hangi sandal olsa kayalara çarpıp parçalanır. Ben olsa olsa sahilden doğru o kayalara yaklaşmaya çalışırım. Belki dalgalar kazazedeyi sandalıma doğru sürüklerler. O zaman onu kurtarabilirim.»

Balıkçı sandalını denize indirip kayalara doğru kürek çekti. Fakat kayalara fazla yaklaşamıyordu. Profesör Lhermitte de bulunduğu yerden sandala doğru yüzemiyordu. Sandalla Kazazede arasında bir sürü irili ufaklı kayalar vardı, bunların üzerinden aşmak imkânsızdı. Sahilden olup bitenleri dürbünlerle izleyenler, kazazedenin gittikçe kuvvetsizleştiğini farkediyorlardı. O sırada olayı seyretmeye gelen bir er ortaya bir fikir attı: «Bu adamı ancak bir helikopterle kurtarılabilir!» Bu sözlerden sonra er hemen postaneye koştu ve en yakın hava alanına telefon etti. Aradan on dakika geçmemişti ki, ufukta bir helikopter göründü. Fakat bu kısa zaman bile dalgalarla boğuşan Profesörün kuvvetini tamamen tüketmeye kâfi gelmişti. Artık eskisi gibi kendini koruyamıyor, dalgalar üzerinden aşıyor, sivri kayalar vücudunu yaralıyor ve denizin tuzlu suları kayaların açtığı yaralara sanki binbir tane bıçak saplıyordu, kolları

Hâkimlik 6793 - 12

BİR KÖPEĞİN ANLATTIKLARI

ADIM BOZKURT...

Adım Bozkurt. Bu yüzden çok kimse beni kurt köpeği sanıyor ama ben çoban köpeğiyim. Tüylerim koyu kül rengi. Bazı yerlerde siyaha bakıyor. Oldukça da ırıyım Hiç değilse çevremdeki köpeklerin en ırisiyim. Hepsi de benden korkarlar. Beni daha uzaktan görünce kaçmaya başlarlar. İnsanlarda... Doğrusu insanları korkutmak çok hoşuma gider. Onlarla kovalamaca oynamaya bayılırım. Hiç unutmam, bir defasında bir adamı paçasından yakalamıştım. Aman halini bir görecektiniz. Öyle heyecanlandı, korktu ki anlatamam. Bu arada sahibim Ayşe de çok telâşlandı. Hele bir de polis gelince kızcağız ağlamaya başladı. İşte bu olaydan sonra da bir daha beni bahçeden dışarı bırakmadılar. Hattâ bahçe duvarının üstüne bir de tel örgü koydular. Daha o gün onlara onun da üstünden atlıyabileceğimi ispatladım. Bu defa tel örgüyü iyice yükselttiler. Artık onu aşamıyordum.

Sokaktan gelip geçen çocuklar telden ellerini sokup beni okşarlardı. Bir gün bir çocuk yaklaştı. Sevecek sandım. Elindeki sopayı alnıma dürtüvermesin mi? Can acısıyla tel örgüye atıldım. Başladım havlamaya. Bu kötü olaydan sonra da çocuklar bir daha bahçe duvarına yaklaşmadılar bile

Geceleri, çoğu defa kapının önünde uyurum. Efendim Ahmet yokken hanımım Ayşeye ben göz kulak olurum. Övünmek gibi olmasın, benden daha iyi bir bekçi bulamazlar doğrusu. Kimsecikleri kapıya yaklaştırmam. Tanıdıklarım hariç tabii. Onları da göz hapsinde tutarım.

Sahiplerim Ahmet'le Ayşe'yi epeyce bir süredir tanırım. Bir yıldır da beraber oturuyoruz. Geçenlerde Ayşe bir yere gitti. Kendisini epeyce bir süre göremedim. Çok özledim. Gelmesini iple çekiyordum. Çünkü Ahmet beni beslemeyi unutuyordu. Ancak karşısına dikilince aklı başına geliyor o zaman da yine birkaç lokma kuru ekmekten başka bir şey vermiyordu. Neyse bir gün Ayşe eve döndü. Bir gariplik olduğunu sezivердim. Kucağında yorgana sarılı ufak bir şey vardı. Her zamanki gibi durup beni okşamadı. Yalnız,

«Merhaba Bozkurt,» dedi ve acele acele içeri girdi.

Yorganın içinde ne olduğunu epeyce bir süre sonra keşfettim. Ona «bebek» diyorlardı. Galiba yemek içmek ve ağlamaktan başka bir şey bilmiyordu.

Ben yine eskisi gibi eve yaklaşanlara havladıkça ya Ahmet ya da Ayşe,

«Şişşt, Bozkurt, sus! Bebeği uyandıracaksın,» diye çıkışıyorlardı. Bu defa ben de kimseye sesimi çıkarmamaya başladım. Gelenler ellerini kollarını sallıya sallıya yanımdan geçip bebeği görmeye gidiyorlardı.

Artık geceleri dışarıda, kulübemde yatıyordum. Tüylerim etrafa dökülür diye eskisi gibi kapının eşiğinde yatmama izin vermiyorlardı. Bundan da hiçbir şey anlamıyorum. Halbuki eskiden kimse böyle şeylere aldırış etmezdi.

Aradan epeyce bir süre

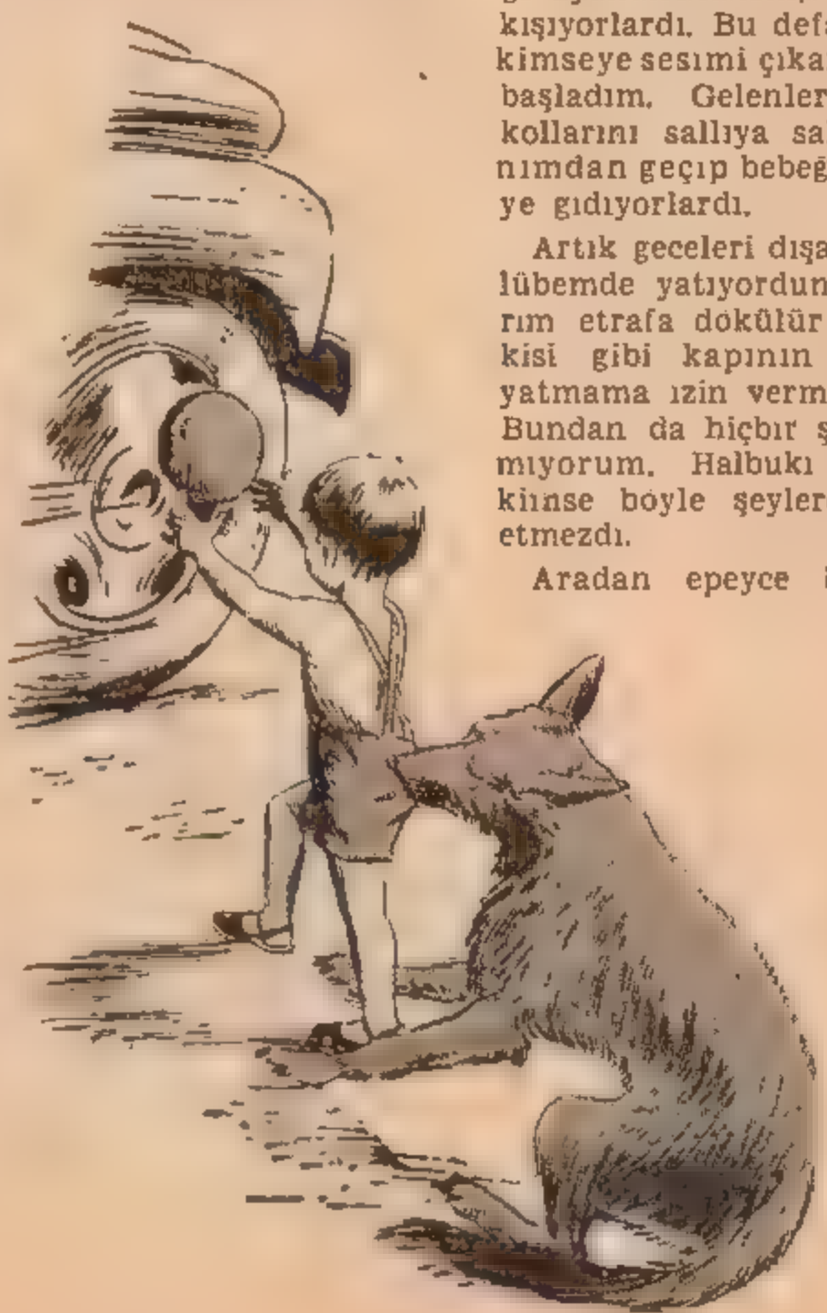

geçti. Güneşli, güzel bir gün Ahmet kucağında bebekle dışarı çıktı. Bende hemen yanlarına gittim.

Ahmet,

«Bak Bozkurt,» dedi, «Oğlumuz Ali. Onu da koruyacaksın değil mi? Ayrıca senin de çok dikkatli olman gerek. Emeklerken kazayla üstüne basabilirsin»

Ali babasının pantolununu sımsıkı yakalamış, ayakta durmaya çalışıyordu. Bir ara elini burnumun üstüne koydu. Gıdıklandım ama hiç sesimi çıkarmadım.

Ali'yle dostluğumuz kısa zamanda ilerledi. Eline ne verseler mutlaka bana da yedirıyordu. Her gün türlü türlü çörekler, pastalarla karnımı tıka basa doyuruyordu. Kendisini çok seviyorum ama bir tarafını inciteceğim diye de odün patlıyordu. Kapının önüne uzanıp biraz kestirmeye kalksam gözlerimi açınca onu sırtımda buluyordum. İlkin usulca sırtımdan indirip balkon merdivenlerine çekiliyordum ama gelip orada da beni buluyordu. İşte o zaman havlıyarak merdivenin alt ucundaki tahta kapıyı açtırıyordum ve soluğu bahçede alıyordum. Bu kapıyı bebek bahçeye çıkmasın diye yaptırmışlardı

Önceleri bahçede kimse beni rahatsız etmiyordu. Ama bir süre sonra bebek yürümeye başladı. Artık ondan kaçamaz oldum. Hele bir de konuşmasını öğrenince... Bir dakika bile yalnız kalamıyordum. Kendisine verilen yiyeceklerin ilkini bana vermek âdetiydi. Oyun oynarken yiyeceklerini gelişigüzel oraya buraya bırakıyordu. Bana da arkasından dolaşıp bunları toplamak düşüyordu. Bazen bu yüzden büyük bir yaygara kopardığı da oluyordu. Bu gürültüye ağlama diyorlar. Bunu duyar duymaz Ayşe neredeyse çıkar gelir. «Ben o kremalı bisküvileri sana almadım,» diye de beni bir güzel tersler.

Şimdi artık her akşam yemeğimi Ali getiriyor. Çanağıma su koymayı unutmuyor. Bu arada ayaklarımı da ıslatıyor ama sesimi çıkarmıyorum.

Ali'yle bir sürü oyunlar oynarız. Benim en çok hoşuma gideni de şu: O, bir sopayı ileri fırlatır ben de gidip onu bulur kendisine getiririm. Bir oyun daha var ki onu ben hiç sevmem. Ali boynuma bir ip bağlar, bir ucunu kendi sandalyesine tutturur. Ben at, o da arabacıdır. Kamçısını sırtımda şaklatır da şaklatır Beni elinden ancak Ayşe kurtarır.

Bir sabah beni yine sandalyesine bağladı sonra kendisi bahçeye çıktı. Aradan epeyce bir süre geçti. Artık iyice canım sıkılmıştı. Bir ara bahçe kapısı gıcırdadı. Demek Ali sürgüyü açmayı başarmıştı. Öyleyse sokağa kaçacaktı. Ayşe çocuğun tek başına sokağa çıkmamasına çok dikkat ederdi. Gerçekten de sokak onun için tehlike kaynağıydı. Kocaman kamyonlar, otomobiller durmadan vızır vızır gidip geliyorlardı.

Havladım, havladım, havladım. Ayşe bir türlü gelmiyordu. Herhalde beni duymamıştı Baktım ki zaman hızla geçiyor kendi kendimi kurtarmaya başladım. İlkin şöyle bir yana sıçradım. Sonra çekiştire çekiştire ipi boynumdan çıkardım. Kurtulur kurtulmaz soluğu sokak kapısının önünde aldım. Bu sırada Ali sokağın ortasına yuvarlanan topunun peşindeydi. Kaldırımdan indi. Kocaman bir kamyonun üstüne doğru koşmaya başladı. Kendini topu yakalamaya öylesine vermişti ki gürültüye aldırış ettiği bile yoktu. Hemen atıldım. Çocuğu pantolonundan yakalayıverdim. Kenara çektim. Kurtulmak için epeyce uğraştı ama bırakır mıyım hiç! Bana öyle kızmıştı ki suratıma kafama yumruklar yağdırmaya başladı. Bir ara öfkesinden ağlamaya koyuldu Onun sesini duyunca Ayşe koşarak geldi. En çok korktuğum şey onun beni suçlu bulmasıydı. Eğer bağlı olmasaydım dünyada Ali'yi sokağa bırakmazdım. Ayşe bizi öyle görünce o da Ali gibi hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Elleri titriyordu. Çok heyecanlıydı Kaldırımın kenarına oturdu bizi ikimizi birden kollarının arasına aldı

«Bozkurt, bozkurt, sen harika bir köpeksin.» diye kesik kesik söyleniyordu.

Az sonra alışverişe çıktık. Dönüşümüzde kocaman bir kese kâğıdı kremalı kurabiyeyi benim önüme koydu Bu defakiler özel olarak bana alınmıştı.

KİM BİLİYOR?

1 — Soguk kış gunleri seve seve içtiğiniz salep nedir? Nereden elde edilir?

2 — İlk sesli filmi ne zaman ortaya çıkmıştır.

3 — Adriyatik denizi nerededir?

4 — Krater neye denir?

5 — Yurdumuzda petrol nerelerden elde edilir?

★

MÜZİK
KÖŞEMİZ

★

RICHARD WAGNER

Müzik köşemizde şimdiye kadar tanıttığımız bestecilerin hiçbirinin hayatı Richard Wagner'inkine benzemez

1813 de Almanya'nın Leipzig kasabasında doğdu. Altı aylıkken babası öldü. Yedi kardeştiler. Üvey babası devrin tanınmış aktörlerindendi Wagner'ler tiyatro âşıkıydılar. Müziğe karşı herhangi bir aşırı ilgileri yoktu. Müzik dünyasına yön veren Richard Wagner diğer besteciler gibi küçük yaşta parlak eserlerle büyüklerin gözlerini kamaştıran harika çocuklardan değildi. Hattâ bir müzik âletini doğru dürüst çalmayı bile beceremiyordu. Üvey babası aynı zamanda bir tenordu. Dresden de opera temsillerine çıkardı. Bunun genç Wagner'in gelişmesi üzerine derin etkileri oldu. Böylece çocuk o devirde moda olan operaları yakından tanımak fırsatını buldu Bunlar içinde en çok sevdiği Weber'in Freischütz adlı operasıydı. Bu çocuğun yaratıcı zekâsına kesin bir yön verdi. Bu yüzden «İlk Wagner operalarını Weber yazmıştır» diyenlere de hak vermek gerekir.

Küçük Besteci

Üvey baba olduğunda Richard 8 yaşındaydı. O zamana kadar müzik alanında dikkati çeken herhangi bir davranış göstermemişti. Piyano öğretmeni durmadan kendisinden şikâyet ederdi.

On bir yaşına doğru edebiyat alanındaki kabiliyetini ortaya koymaya başladı. Ünlü İngiliz yazarı Shakespeare'i kendine örnek aldı. 16 yaşındayken de «Hamlet» ve «Kıral Lear»ın karışımı olan bir trajedi yazdı. Piyeste o kadar çok kimse ölüyordu ki (42 kişi) sonunu getirebilmek için bunların ruhlarını sahneye çıkarmak zorunda kaldı. Bunu müziklendirme amacındaydı. Besteci olmaya karar verdi. Hemen müzik dersleri aldı ve birkaç denemeden sonra da bir parça besteledi. Bunun için kendisi şöyle diyordu:

«Bu karmaşık üvertürün yanında Beethoven'in 9 uncu senfonisi basit bir piyano parçası gibi kalır.» Bu delikanlılık taşkınlıkları onun ilerde bütün geleneklere meydan okuyarak, opera alanında devrim yapacak bir kimse olacağını gösteriyordu.

Tiyatro atmosferi içinde yetiştiğinden, müzikle uğraşmaya başlayınca diğer besteciler gibi başkalarının yazdığı opera metinlerini müziklendirmekle yetinmedi; hikâyelerini, dekor ve kostümleri de kendisi hazırladı.

Yeni Bir Opera Anlayışı

Wagner o zamana kadar süregelen opera anlayışından ayrıldı. Ona göre bir operada hikâye de müzik kadar önemliydi. Halbuki

bana kimse hiç önem vermiyordu. Operalar hep başrolleri alan okuyucular için hazırlanmış, arya denilen güzel melodilerle doluydu. Wagner bambaşka bir yoldan gitti. Onun operalarında aryalar yoktur. Gerçekte bunlar sözleri şarkı şeklinde söylenilen oyunlardır. Ayrıca okuyuculara eşlik eden orkestra müziğine de çok daha fazla önem vermiştir.

«Uçan Hollândalı», Tannhauser ve Lohengrin'le yeni üslûbunu ortaya koydu. Bunlarda kendisine şu düşünce önderlik etmişti:

«Müzik, heykel, şiir, resim ve mimarinin ayrı ayrı sanatlar olarak yaşadıkları devir artık sona ermiştir. Geleceğin sanat eseri bu sanatların tümü olarak birleştiği müzikli dramdır.»

Göz kamaştırıcı, renkli hayal gücünü en iyi yansıtan eseri «Parsifal» dır. Operalarında daha çok destan ve tabiat üstü konuları işlemiştir. Müzik, konu, dekor, hareketler birbirlerinden ayrı olarak düşünülemezler. Operaları ayrılmaz bir bütündür.

İlkin halk eserlerinde alışkın olduğu havayı bulamadığı için pek tutulmadı. Havanın sonlarına doğru anlaşılmaya başlandı.

Almanya'da Bayreuth kasabasında özellikle kendi operalarının oynanması için bir tiyatro yaptırdı. Açılış gecesinde Alman imparatoru da vardı. Ayrıca Brezilya kralı, bir Rus dükü birçok ileri gelen devlet adamları da bulunuyordu.

Güç Bir Hayat

Artık sıkıntılar sona ermişti. Ama o rahatlığa kavuşuncaya kadar neler çekmişti neler! Bu arada başından acı tatlı pek çok maceralar geçmişti. Örneğin, çok defa açlıktan ölecek kadar parasız kalmıştı. Hem sanat hem de siyaset dünyalarında karışık ve bunalımlı günlerin hükum sürdüğü bir devirde yaşamıştı. Bir ara Dresden'deki bir ayaklanmaya kendisi de katılmış, arkadaşları yakalanıp zindana atılınca selâmeti kaçmakta bulmuştu. Liszt'in yardımıyla İsviçre'ye geçmiş ve on yıl orada kalmıştı.

Bir defasında da borçlarını ödiyemediği için hapsedilmişti.

Müzik koşemizdeki bestecilerin çoğunun hayatları para sıkıntıları içinde geçmiştir ama Wagner bu bakımdan karşılaştırma yapılamıyacak durumdadır. Bir defa son derece müsrifti. Hem de yalnız elinde avucundaki değil, kazanmadığı paraları bile bol bol harcamaktan çekinmezdi. Bir ara girtlağına kadar borca girdi. Bu yüzden de işinden bile atıldı. Karısıyla birlikte İngiltere'ye kaçarak alacaklılardan yakasını kurtardı.

Oradan Fransa'ya geçtiler. Çok sefalet çektiler. Artık bütün ümitlerini kaybettikleri bir sırada bir operasının Dresden'de kabul edildiği, sahneye konulacağı haberi geldi. Öyle ki, provalara gidecek kadar paraları bile yoktu.

Onun böyle kötü durumlara düşmesine sebep lükse çok düşkün olmasıydı. Eline geçen parayı ipek, altın elmasa yatırırdı. Bir beste üzerinde çalışırken yumuşak ipekli elbiseler giymek, dantelli kordelâlı ipek perdelerle süslü odalarda oturmak isterdi. Bu yüzden israfları hiç bitmezdi. Ama hemen daima ona elini uzatan, sıkıntılarına son veren biri çıkardı.

Girtlağına kadar borç içinde olduğu bir gün, Bavyera kıralının ulağı kapısını vurdu. Wagner gelenin alacaklılardan biri olduğuna öylesine emindi ki, hemen arka kapıdan kaçıverdi. Ulak ertesi gün yine geldi. Bu defa durum anlaşıldı. Kıral besteciyi ülkesine davet ediyordu.

Genç Kıral Wagner'in müziğine aşıktı. Besteci yıllarca orada kaldı. Altmış dokuz yaşında, Venedik'de hayata gözlerini yumdu.

Wagner'in Eserleri

Wagner'in en önemli eserlerinin başında Tristan ve Isolde operasıyla, Nibelunglar'ın Halkası adlı opera grubu gelir.

Nibelunglar'ın Halkası'nda dört opera vardır. Bunlar sahneye konulduğunda seyircilerin ilgisini dağıtmamak için orkestra gözden saklanmıştır. Arka arkaya dört gecede temsil edilmişlerdir. Bugün de öyle oynanırlar. Bu grup tüm olarak allalılar, kahramanlar, kötü yürekli cinler arasında geçen acıklı kanlı bir olayın hikâyesidir. Konu artık günümüzün seyircisine ilginç gelmemekle beraber Wagner'in müziği bunları dimdik ayakta tutmaktadır.

Wagner müziğinin çalınması, hele söylenmesi hayli güçtür. Ünlü bir opera sanatçısı Wagner'e şöyle demiştir:

«Son derece kabiliyetli bir insansın. Yalnız öyle zor, öyle özel şeyler yaratıyorsun ki, üstesinden gelmek âdeta imkânsız.»

Bugün opera sanatçıları, Wagner operalarını söyliyebilmek için özel bir eğitim görürler.

John F. KENNEDY

22 Kasım 1963 cuma günü butün dunya radyoları Amerika Birleşik Devletleri Başkanı John F. Kennedy'nin oldürüldüğünü haber veriyordu. Butun dunya derin bir şaşkınlık ve uzuntu içindeydi. Çok sevilen, buyuk bir insan kaybolmustu. Dunya barışını seven herkes ona büyuk umitlerle bağlanmıştı. İşte 1960 ta New York'ta..

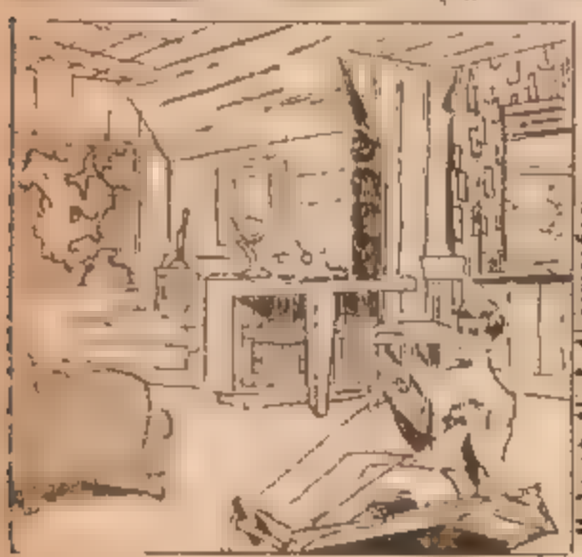

Mehmet Ali & Akşamsefası

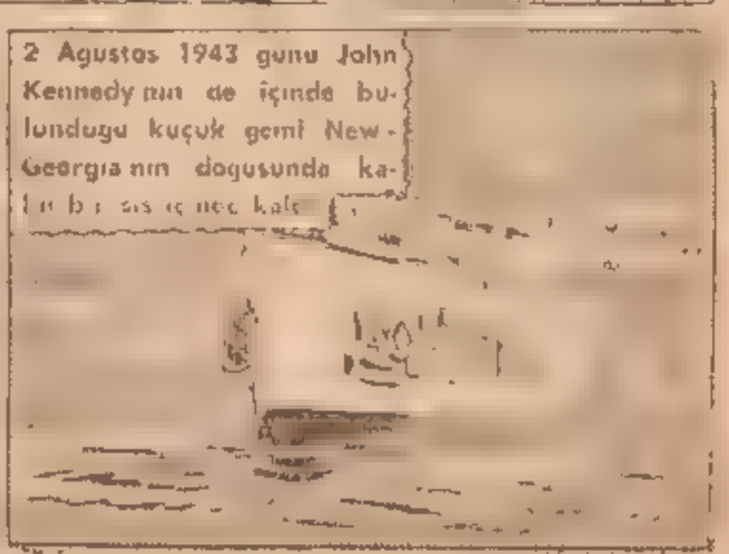

Ana s se tutulan yalnız o değil
Allah kahretsin Göz gözü görmüyor.
Gene de gözümüzü açmalıyız.
Ses belki de bir Amerikan gemisini ayağınıza getirir Bütün uçakları üstümüzdeydi.
Oh! Muthiş bir fırsat. Tam yolla sancak tarafına! Hücum!
Tamam. Bir Japon gemisi! Bize bindirecek.
Ve «PT-109» bir bıçakla bölünür gibi iki parçaya ayrıldı.
Arka kısım yanarak battı. Suyun yüzünde kalan on güvertede 10 kişi bulunuyordu
Geminin yalnız oluşu tuhaf! Ses kalkmadan kaçalım
Demek yaşıyorum! Mucize gibi bir şey!
Oh! Harris iki yaltar mızrak dalgası arasında çırpınıyor. Gidip alayım!
Mehmet Ali Akşemsettin
Bir kaç saat sonra Harris güverteye çıkarıldı
Bir co MAC MA HON

Zavallı Harris Bacaklarından ağır yaralanmış
Şu can yeleğin, giyin teğmenim İhtiyatlı olun
Neleye teğmenim?
Mac Mahon'u bulmalıyım
Ama kolektiklari?
Buz gibi sularda tam 3 saat süren bir araştırmadan sonra enerjik teğmen arkadaşını buldu
Birr! Sabah oldu!
Keşif uçakları herhalde gecikmezler
Ama saatler geçti. Ümitler yavaş yavaş suya düştü
Burada daha fazla kalamayız
Sular gittikçe yükseliyor Galiba batacağız
Güneydoğumuzda 5 km uzakta bir adacık var. Oraya yüzeceğiz arkadaşlar. Cesaret! Herkes denize.
Teğmen başlarında olduğu halde talihsiz denizciler korkunç bir yolculuğa başladılar. Yaralıları arkadaşları yedekte götürüyorlardı
Beş saat boyunca insanüstü bir gayret sarfettikten sonra
İşte ada! Herkes tamam mı? Okey!
Teğmen nasıl oluyor da ölmüyorsunuz? 15 saattir sudasınız
Komşu adanın arkasında Ferguson geçidi var Orada bir keşif filosuna raslamak mümkündür
Ae! Teğmenim çıldırdınız mı?
Bizimle kalın Birlikte ölelim!

Azimli teğmen denizi uç defa geçmeye çalıştı. Ama akıntı onu bir turlu bırakmıyordu
O mad Yarın Gene deneyeceğim Yarın
Bu sırada Amerikan hava kuvvetleri de boş durmuyordu
Alo, ucak gemisi? Denizde mazot lekeleri ve enkaz parçaları gorduk. Baska kimsecikler yok.
Haber verilen yere bir keşif gemisi yollandı
Zavallı çocuklar Hepsi parçalanmış herhalde
Bir kişi bile sağ kalmamış
Beş gün sonra
Iste isimleri Ailelerine usule uygun bir tarzda haber ver
Olen kahramanlar için bir cenaze toreni yapıldı
Bu cesur askerler arasında bulunan buyukelçi Kennedy'nin oğlu mukemmel bir subay, geleceği parlak bir gençti
Bu sırada ıssız adada
Çocuklar NAURU adasına bir kere daha gitmeye çalışacağım! Ya olurum ya kalırım!
O akşam, bitkin bir halde
Orada adada on bir denizci
Sonunda yeriler bir Yeni Zelanda gemisine haber verdiler
Bir hafta sonra butun PT - 109 murettebatı, şereflerine tertiplenen torende
Teğmen cesaretiniz deniz kuvvetlerimizin Şanlı sayfalarına bir yenisini katmıştır
Cesur bir insan kaybettik değil mi baba?
Sadece cesur değil oğlum, insanlık için hayatını veren erdemli zeki ve buyuk bir insan
SON

Eski Zaman Peşinde

ÜNLÜ bir bilgin bilim tarihine yepyeni sayfalar katan, Gobi çölündeki seru venlerini anlatıyor.

Avrupa ve Amerika kıtalarındaki hayvanların çogu birbirlerine pek benzerler. Hele bir kısmı akrabadır. Bu da atalarının aynı olduğunu ve aynı yerden geldikleri kanısını kuvvetlendirmektedir. Cografi durumu sebebiyle bu ortak vatanın Asya olduğu sanılmaktadır. 1922 den once, Orta Asya'nın fosil tarihçesi hakkında hemen hemen hiçbir şey bilinmiyordu. Bu yuzden 1922 de Moğolistan yaylasına bir gezi hazırladım.

Bildiğiniz gibi, fosil denilen, tarihten önceki devirlerde yasamış, taşlaşmış hayvan izlerinin en güzel örneklerine çollerde raslanır. Buralarda, bitki ortusu zayıf olduğundan toprak çıplaktır.

Asya'da en buyuk çol Gobi çoludur. Moğolistan yaylasının ortasından başlar ve hatıya doğru goz alabildiğine uzanır. Çorak, bomboş bir ulke. Burada kışlar çok sert yazlar da çok sıcaktır.

O zamana kadar Gobi çölünde bir gergedan dişinden başka hiçbir fosile raslanmamıştı Boyle bir bolgede araştırma yapmaya çıkmak kumar oynamak gibi bir şeydi. Hiçbir seyden emin değildik. Emeklerimiz bosa gidebilirdi. Zaten geziyi ilginç ve heyecanlı yapan da buydu.

Seçkin birkaç bilginle birlikte Gobi çolune gittik. 40 adamımız vardı. Yakıt ve yiyeceklerimizi sekiz kamyonet ve 150 deve taşıyordu. Amacımız yalnız fosil aramak değildi. Bu bolgede yaşıyan kuşları, hayvanları ve bitkileri toplamak, çevre canlılarının canlı haritasını yapmaktı.

Araştırma gezimize Pekin'in kuzeyindeki kucuk sınır kasabası Kalgan'dan başladık. Burası Moğolistan yaylasının hemen kenarındadır. Toprak birdenbire yukselir. Ana yol 1400 m. kadar yukseklikteki bir bogazdan geçer.

Yukseldikçe manzara da guzelleşiyordu. Bir ara donup etrafımıza baktık. Sayısız vâdiler, uçurumlar, yarlar, uzaklardaki mor tepeli dağlar ayaklarımızın altındaydı Tepedeki sırtta Buyuk Çin Seddi dev bir yılan gibi kıvrıla kıvrıla goz alabildiğine uzanıyordu.

Otomobillerimiz yalçın tepeye tırmandı. Bu çıkış yolu ustundeki son basamaktı. Çin Seddindeki dar bir geçitten geçip Moğolistan duzluğunue çıktık.

Onumuzde Moğolistan uzanıyordu. Danseden seraplar, sınırsız otlaklar ulkesi, uçsuz bucaksız kum denizi, karlı dağlar memleketi, kısacası esrar ve umitler diyarı.

Yolumuzun 200-250 km. si otlaklarla kaplıydı. Civarda soyguncuların bulunduğunu biliyorduk. Tufeklerimiz omuzlarımızdaydı. Her an tetikteydik. Bize bir zararları dokunmadı

İkinci gun Gobi çolune girdik Bitki ortusu hemen değişiverdi. Otlar kısacık, âdeta tel gibi sertti.

Bodur çalılıklar arasında yer yer dikenli agaççık kumeleri vardı Burası Buyuk Sahra gibi bir kum çolu değil, çakıl çoluydu.

Jeologlarımız bulunduğumuz yerin tortul kayalardan meydana geldiğini soylediler.

Fosillere de ancak bu türlü tabakalar arasında raslanabilir. Yalnız aradığımızı ancak yaylayı kesen bir nehir yatağında veya bir vâdide bulabilirdik. Araştırmaya başladık.

Üç gün böyle bir yere rastlamadık İkindiye doğru geniş, çıplak, çakıllı bir hayli yüksek bir yere geldik. Arkadaşlar durup fosil aramak istediler. Ben ilerleyip az ötede kamp kuracağımı söyledim.

Çadırlarımızı beyaz kul renkli bir yamacın eteğine kurduk. Ben güneşin batışını seyrederken arkadaşlarını kamyoneti gürültüyle koşeyi doldu.

Koşup onları karşıladım. Dr. Granger'in gözleri garip bir şekilde parlıyordu. Dr. Berkey ise çok düşünceliydi. Bir şey olduğunu sezmiştim. Granger bir ara ceplerini karıştırdı ve bir avuç dolusu kemik çıkardı.

«Bak» dedi. «Bunlar Moğolistan yaylasında ele geçirilen ilk fosiller.»

Hepimiz heyecanlanmıştık. Birbirimizi tebrik ettik.

Ertesi sabah şafakla beraber işe sarıldık. Kahvaltıdan önce Dr. Berkey'in çadırların yanında dolaştığını gördüm. Çok geçmeden nefes nefese yanımıza geldi. Elinde ucu kırık kocaman bir kemik vardı. Dr. Granger aldı. İncelemeye başladı. Uzunca bir süre sonra,

«Ne diyeceğimi bilemiyorum» dedi. «Sürüngenler sınıfından bir hayvanın kemiği. Ama nasıl bir şey...? Bunun için iskeleti tüm olarak bulmak gerek.»

Kahvaltıdan sonra jeologlar kemiğin bulunduğu yerde toplandılar. Bu sırada ben gördüğüm küçük bir memeli hayvanı yakalamak için sıra halinde tuzaklar hazırlıyordum. Dr. Berkey koşa koşa yanıma geldi. Çok heyecanlıydı.

«Çabuk gel» dedi. «Bir şey keşfettik.»

Tepeye vardığımızda Dr. Granger dizlerinin üstüne oturmuş, kumları temizliyordu. Beni görünce,

«Şuna bak» dedi. «Neye benziyor.»

Kayanın içine iyice yerleşmiş kocaman bir kemik gördüm. Artık bu defa en ufak bir şüphe kalmamıştı. Bu tarih öncesi devirlerde yaşamış dinosor denilen dev sürüngenlere ait bir kemikti. Heyecandan nefesim kesilecek gibi oldu.

Dr. Berkey,

«Yani» dedi. «Sürüngenler devrine ait ilk kayayı ve Asya'da Himalaya dağlarının kuzeyindeki ilk dinosor fosilini bulduk.»

Âdeta kendimizden geçmiştik. Bir süre hiçbir şey konuşmadık.

Bu, önemli bir olaydı. Böylece yeryüzünün jeoloji tarihçesine yepyeni bir sayfa daha eklenyordu. Kemik, Avrupa ve Amerika'daki canlıların ana yurdunun Asya olduğu kanısını ispatlıyordu.

Kampta herkes fosil aramaya koyulmuştu. Ertesi sabah heybeme gerekenleri doldurup ötekilerden ayrıldım. Çadırlardan 500 m. kadar uzaklaştım. Beyazımsı kul renkli bir tepeye tırmandım. Çakılların arasında 5-6 cm. boyunda kemik parçaları vardı. Fosil oldukları kolayca anlaşılıyordu. Çünkü parlıyorlardı. Görünüşleri de diğer taşlardan bambaşkaydı. Tabii bunlar eskiden kocaman kemikler halindeymişler. Rüzgâr, yağmurlar, sıcaklık değişmeleriyle üstlerindeki kayalar aşınmış çatlamış. Böylece bunlar da ortaya çıkmışlar.

Eğer bir bölgede, yüzeyde fosil parçacıklarına raslanırsa yakınlarda mutlaka bütün kemikler de bulunur. Kimbilir belki de ayaklarımın altında yüzlerce iskelet yatıyordu. Ama nerede? Yarım saat kadar yürüyüp çevreyi iyice araştırdım. Nihayet kumdan dışarı fırlamış bir kemik ucu gözüme ilişti. 10 cm. kadardı. Ayağımla dokundum. Kıpırdamadı bile. Olanca gücümle asılıp çektim yine yerinden oynatamadım. Kayaya çakılmış gibiydi.

Süpürgeyle üstteki kumu temizledim. Kemik epeyce meydana çıktı. Bu arada yanında bir tane daha belirdi. Çelik bir bizle üstteki kayayı oyarak parçaladım. Kırıntıları temizleyince ortaya daha başka kemikler de çıktı. Heyecandan kalbim duracak gibiydi. Yepyeni bir şeye raslamış olabilirdim.

Hemen kampa koştum. Dr. Granger'a haber verdim.

Asistanıyla birlikte, çeşitli âletler kullanarak çalışmaya başladılar. Aşağı yukarı yarım metre kalınlığındaki üst tabakayı kaldırdılar. Altından büyük bir kemik yığını çıktı. Bu bir dinosor, yani tarih öncesi devirlerde yaşamış dev sürüngenlerden birinin iskeletiydi. Hem de o zamana kadar hiç rastlanmamış bir türden.

Koskocaman Moğolistan yaylasındaki en zengin fosil yatağı da burasıydı. Tam bir ay, bütün ekip orada çalıştığımız halde fosillerin hepsini çıkaramadık. Bir defa fosil boldu, sonra kemikler birbirine kenetlenmiş gibiydi. İş çok ağır ilerliyordu. Öyle ki, bir ayak kemiğini çıkartabilmek için daha önce en azından iki kemiği daha kaldırmak zorunda kalıyorduk.

Jeologlarımız yaptıkları incelemeler sonunda burasının 70-80 milyon yıl önce, büyük sürüngenler devrinde, baştanbaşa göl olduğunu söylediler. Kemiklerin iç içe geçmiş olmasının sebebine gelince, dinosorlar öldükten sonra cesetleri göldeki büyük bir girdaba kapılarak dönmeye başlamış, bu arada organları birbirlerine geçmişti. Çökeldikten sonra etler çökülmüş, kemikler göl dibindeki yumuşak çamurlara gömülmüşler, aradan uzun yıllar geçince de taşlaşmışlardı.

Uzmanlar, göl kıyısının zengin bir bitki örtüsüyle kaplı olduğunu söylediler. Buna da sebep kemiklerin büyük bir kısmının, yalnız ot yiyen, ördek gagalı dinosorlara ait olmasıydı. Ördek gagalı dinosorun koca man yassı bir ağzı vardır. Dişleri çok olmakla beraber, küçük ve zayıftır. Yalnız ot çiğnemeye elverişlidir. Boyları 10-12 m. kadardır. Arka ayakları üstünde yürürler.

Bu iri gövdeli sürüngenlerin can düşmanı etobur dinosorlardı. Çoğu defa onlara yem oluyorlardı. Saldırgan akrabalarının hücumuna uğrayınca suların derinliklerine dalıp canlarını kurtarmaya çalışırlardı. Bu ölüm kalım savaşında bazen ikisi de boğulurlardı. Uzmanlarımız durumun böyle olduğundan yüzde yüz emindiler. Zira etobur dinosorlarla, otobur dinosorların iskeletleri birbirine karışmıştı.

Fosil çıkarma işi devam ederken, bir gün bir tepeye oturdum, sürüngenler devrinde, 70 milyon yıl önce bu bölgenin nasıl olduğunu gözlerimin önüne getirmeye çalıştım. O zaman iklim sıcak ve yağışlıydı. İncir palmiye ve diğer sıcak ülke bitkilerinden meydana gelmiş sık bir orman göz alabildiğine uzanıyordu. Karada sayısız dinosor dolaşıyordu.

Bugün artık o, korkulu rüya dünyası baştanbaşa değişmiş. Göz alabildiğine uzanan geniş yaylada kurtlar ve beyaz kuyruklu ceylanlar gezinliyor. Sarı, alev kırmızısı elbiseli Moğollar yaylanın tabanındaki beyaz duvarlı tapınağa gidip geliyorlar. Artık yazlar yağışlı ve sıcak değil. İklim kurak ve çok rüzgârlı. Bir bakıma fosilleri bulmamıza yardım ediyor. Toprağın üst tabakası yavaş yavaş aşındığından alttaki gömülü kemikler ortaya çıkmış. Yumuşak kayalar iyice oyularak derin çukurlar ve yarıklar meydana gelmiş. Böylece metrelerce aşağıdaki toprak katının enine kesiti ortaya çıkmış durumda.

Fosil aramak her zaman zevkli ve heyecanlı değildir. Bazen hiçbir şey bulamadan bütün gün boşuna dolaştığınız da olur. Kurak ülkede kavurucu güneş altında dolaşırsınız, kayalara, yamaçlara tırmanırsınız. Susuzluktan diliniz damağınız kurur. Yorgunluktan ayakta duracak dermanınız kalmaz ama «belki de birkaç adım ötede büyük bir hazine yatıyor» düşüncesiyle yine de işe devam edersiniz.

Kim Biliyor'un Cevapları

1 — Salep, salepgiller ailesine giren bir bitkidir. Tatlılardan, şekerlemelerden tadını çok iyi bildiğiniz vanilya da bu soydandır. Salepgiller çok geniş bir ailedir. 5000 den fazla türü vardır. Bizim içtiğimiz salep bitkinin kökündeki yumrulardan elde edilir. Bitki yapraklarını doktuktan sonra bu yumrular topraktan çıkarılır kurutulur ve öğütülür. İçinde nişasta ve zamk vardır. Müdiyimlik verdiği için ilaç yapımında da kullanır. En çok Akdeniz memleketlerinde, güney ve orta Avrupada ve Pasifik adalarında yetişir.

2 — 1928 de. Daha önce filmler sessizdi. Konu zaman zaman konulan yazılarla anlatılırdı.

3 — Adriyatik Denizi (veya Venedik Körfezi) Akdeniz'in İtalya ile Balkan yarımadası arasına sokulmuş bir koludur.

4 — Etkin yanardağların ağzından çıkan çeşitli maddelerin birikmesinden meydana gelen kon

5 — Raman dağından

Kardeşlerimizden Yazılar

GÜZEL BİR SONBAHAR GÜNÜ

Genç kız okuldan çıktı. Yürümeye başladı. Çınar'ın önüne gelince durdu. Yukarı kaldırdı başını. Ne güzeldi mavi gök ... Hafif bir rüzgâr esti. Dalları titretti çınarın. Bir yaprak koptu. Ona bakıyordu şimdi genç kız... Yaprak döndü, döndü, kucağına düştü. Gülümsedi kendi kendine.

Plâk mağazasına girmişti. İçeri girdi usulca. «Tünaydın, kızım» dedi adam, «istediğin plâk gelmedi hâlâ.»

Şimdi, artık kitapçının önündeydi. Kitaplar, kitaplar, güzelim canım kitaplar... Goriot Baba, Oliver Twist, Kamelyalı Kadın, Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok. «Bunların benim olsaydı» dedi içinden. «Kim bilir ne güzel şeyler vardır içerisinde.»

Birden çok güzel bir şeyle karşılaştı. Balon satıyordu birisi. Kırmızı, yeşil, mavi... renk renk balonlar. «Kaça tanesi», «50 kuruş» «Uçan balon diyorlar bunlara, öyle mi?» «Evet» «Şey... dedi genç kız, acaba ben de uçabilir miyim bunlarla?» «Ne!...» dedi adam, gözleri fal taşı gibi açılmıştı. «Akılını mı kaçırdın kız?»

Köprüden geçiyordu. Derenin ortasında küçücük adacıklar vardı. Söğüt ağaçları, çiçekler... «Burası evimin bahçesi olsaydı,» dedi içinden. «Şurada oturur kitap okurdum şu ağaca...» Birisi soruyordu. «Bir derdin mi var yavrum?» Beyaz saçlı, bastonlu, kibar bir beydi bu. Genç kız hasretle dereye baktı. «Burası evimin bahçesi olsaydı, diyordum...» dedi. Adam, anlamamış gibi baktı yüzüne. Sonra gülmeye başladı.

Genç kız köşebaşına gelmişti. Çocuklar, «Abiam geliyor» diye bağırıştılar. Küçük bir oğlan çocuğu koştu. Kollarını onun beline doladı.

Evine girmişti artık. İçeri girdiler. Kardeş ona pamuğa ektiği fasulyeleri gösterdi. O da ona havanın güzelliğini, yolda gördüklerini anlattı... «Ah! ne olurdu, dedi, dünyadaki bütün güzel şeyler benim olsaydı. Bütün iyi şeyler...» Annesi masayı hazırlamaya başlamıştı. Onu dinliyordu bir yandan da «Çocuksun, dedi annesi, hâlâ büyüyemedin.» Gülümsedi, gözleri sevgiyle parlıyordu.

Ümit Ayvaz
BURSA

Küçük Ahmet

Bir gün okuldan çıkmış, eve dönüyordum. Yolun köşesine geldiğim zaman, ufak bir çocuğun kaldırımın bir köşesine oturmuş, bir şeyler yapmaya çalıştığını gördüm. Sırtında siyah önlük ve beyaz yaka vardı. Herhalde ilkokul öğrencisiydi. Ama ilkokullar, onbeş dakika önce derse girmişlerdi. Acaba bu küçük, niye okula gitmemişti! Merakla yanına yaklaştım. O, elindeki ufak kalemle ödevini yapmaya çalışıyordu. Fakat kalemi iyi değildi; ucu çıkıyordu. Çocuk, biraz yazınca uç içeri giriyor, o da arkasından itiyor ve gene yazmasına devam ediyordu. Çocuğun bu haline acıdım, yanına gelerek:

— Senin adın ne kardeşim? diye sordum. O, başını ödevinden kaldırıp, yüzüme baktı ve urkek urkek:

— Ahmet! diye cevap verdi.

— Niçin okula gitmiyorsun Ahmet? Bak sizin zil çalalı onbeş dakikayı geçti.

— Gideceğim ama, ödevimi yapamadım. Kalemim yoktu. Şimdi bunu, bana bir çocuk verdi. Yazayım da öğretmen darılmasın. Sonra giderim. Ne yapayım, dedi.

Bu durumu karşısında ne yapacağımı şaşırmıştım. O, gene ödevini zorlukla yapmaya başladı. koşarak kitapçıya gittim. O günkü harçlığımdan kalan parayla ona güzel bir kalem aldım; götürüp verdim. O zaman hem utanarak, hem de sevinerek:

— Teşekkür ederim ablacığım, dedi. Sonra ödevini yapıp, sevine sevine okulun yolunu tuttu.

Ben, ufak ta olsa bir iyilik yapmanın sevinci içinde, onun mesut okula gidişini seyrediyordum.

Semiha Sağlam
İSTANBUL

YABANCI ÜLKELER DOSTLAR

JAPONYA

«Güneşin doğduğu Ülke», çok eski bir uygarlığın beşiği adalar. Herhalde garip, hem de oldukça ilginç bir kitap okumuşsunuzdur. Gözleriniz satırlarda dolaşırken sizi iki ayrı dünyada, bildiğiniz alıştığınız gündelik hayat dünyası ve renkli masal dünyasında yaşatan bir kitap. İşte Japonya Japonların yaşayışı böyledir. Evde eski gelenekler, âdetler sürüp gider, okul ve çalışma hayatında bugünkü uygar dünyanın benimsediği kurallar geçerlidir.

Yeryüzünün en büyük şehirlerinden biri olan Tokyo'da mağazalar, iş yerleri fabrikalar, okullar ve caddeleri dolduran kalabalık size bir Avrupa şehrinde olduğunuz kanısını verir. Tokyo'dan az ötede, Kioto'da ise yaşayış bambaşkadır. Örneğin halkın çoğu, eski geleneklere gore giyinir. Kadın erkek, çoluk, çocuk sırtlarına kimono denilen bol ve uzun esvaplar, ayaklarına da 'geta' denilen hafif tahta sandallar giyerler. Burada Tokyo'daki acele, telâş koşuşma da yoktur. Halk sürekli bir bayram havası içinde yaşar. Renk renk çiçek bahçeleri, parlak gösterişli eğlenceler, yapı sanatının bütün inceliğini aksettiren Buda tapınakları onların başlıca ilgi kaynağıdır.

Japonya'da eski ile yeni boylesine iç içe oldukları halde birbirlerine hiç karışmazlar. Örneğin, bir Japon hanım kimonosuyla yüksek topuklu pabuç giymeyi aklından bile geçirmez.

Japon evleri, genel olarak, ahşaptı. Daha doğrusu evin iskeleti tahtadandır. Duvarları boydan boya camdır. Kışın tahta pancurlar çekilir üstlerine. Evlerin iç duvarları sıkıştırılmış kâğıt paravanalardır. Kışın odalar mangalla ısıtılır. Cam duvarlar yüzünden içerisi pek sıcak değildir. Çok soğuklarda da halk ısınmak için şöyle bir çareye başvurur: Evlerde sabahtan akşama kadar su ısıtılır. Geceleyin ilkin baba arkasından da ötekiler sabunlanıp suya girerler. Banyodan sonra kalın kimonolara sarınırlar. Yün çoraplar giyerler.

Japon adetlerine göre yatakları yapmak yatak odası kurmaktır. Gündüzün ev geniş bir tek odadır. Geceleyin duvarlar arasına kâğıt paravanalar çekilir böylece minik yatak odaları meydana gelir. Yataklar dolaplardan çıkarılıp yerlere serilir.

Japonya'nın haritadaki şeklini bir ejderhaya benzetenler vardır. Gerçekte dört büyük ve yüzlerce minik adadan meydana gelmiştir. Bunlar bir ejderhanın başı, gövdesi ve kuyruğu şeklinde sıralanmışlardır . Kuzeydeki ada, Hokkaido, hayli soğuktur, özellikle kışın. Coğrafi durumu da diğer adalarınkine benzemez çok dağlıktır.

Japonya'yı meydana getiren adaların en büyüğü Hondo'dur. Ülke nufusunun büyük bir kısmı burada oturur. Kalabalık ve büyük şehirler de buradadır. Örneğin başkent Tokyo, Kioto, önemli limanlar Yokohama ve Kobe.

Japonlar topraklarını «Yüksek Sıcaklık» ve «Az Sıcaklık» olmak üzere kısımlara ayırırlar. Yüksek sıcaklık Japonyasında sıcak ve yağışlı bir iklim vardır. Pirinç ekimine çok elverişlidir. Az sıcaklık Japonyasının kışları bu ülke insanlarının gerçek karakterlerini çarçabuk anlamamıza yarıyan bir ip ucu verir. Keskin soğuktan hiç şikâyet etmezler. Her şeye katlanırlar. Ellerindekiyle yetinmeye çalışırlar.

Japonlar devamlı korku içinde yaşamaya da alışkındırlar. Yangınlar, seller ve yer sarsıntıları çok sıktır. Japonya'nın ünlü Fuji Yama dağının resimlerine mutlaka kitaplarımızda rastlamışsınızdır. Bir zamanlar ateş puskuren bir yanardağmış. Gerçi şimdi uyuyor ama, Japonya da depremlere sebep olan pek çok yanardağ vardır. Yamaçlardan inen sıcak lâvlar dağ eteklerindeki köyleri, şehirleri örtüverir. Bütün bunlara karşılık Japonlar olayların hep iyi taraflarını görmeğe alışkındırlar. Bu yüzden de en dayanılmaz şartlar altında

★ Hediyeli abone kampanyasına sen de katıl ★

bile mutludurlar.

Japon bayrağını hatırladınız mı? Beyaz üstüne kırmızı yuvarlak bir güneş. Buraya «Güneşin doğduğu ülke» adını Çinliler takmıştır. Milâttan 700 yıl önce daha Japonlar adalara yerleşmeden önce, Çin zengin bir ülkeydi. O zaman Çinliler doğudaki topraklar hakkında hemen hemen hiç bir şey bilmiyorlardı. Yalnız her sabah güneşin oradan doğduğunu görüyorlardı.

Japonların buraya ne zaman yerleştikleri de pek bilinmemektedir. Yalnız bunların Çin'den gelmedikleri kesin bir gerçektir. Zira Çin gelenekleri, yazısı, Buda dini Japonya'ya çok daha sonra girmiştir.

Japon aileleri ilkin bir araya gelerek kabileleri meydana getirmişlerdir.Güneş tanrıçasına tapıyorlardı. Her kabilenin ayrı bir başı vardı. İnanışlarına göre kabile başı tanrıçanın soyundan gelirdi. Kendileri de başkanın akrabasıydılar. İşte Japonların kendilerine «Güneş tanrıçasının Çocukları» demelerinin sebebi budur. Aradan yıllar geçti. En kuvvetli kabilenin başı imparator oldu. 1500 dolaylarında imparator kuvvetten düştü. Ülkenin idaresi Shogun denilen zorba toprak sahiplerinin eline geçti. Bunlar halkı durmadan çalıştırıyorlar, harplere hazırlıyorlardı. 18. yüzyılda en kuvvetli shogunlardan biri şöyle bir şey ileri sürdü:

«Güneş yeryüzünü ısıttıkça, Japonya'ya yabancılar ayak basamıyacaktır. Buna kalkışanlar cüretlerini başlarıyla ödiyeceklerdir.»

Iki yüzyıl kadar bu anlayışa uyuldu. Japonya kabuğuna çekildi. Kapılarını bütün yabancılara kapadı.

19. yüzyılda bu durumu sona erdi. Japonlar uygar ülkelere yetişebilmek için bütün güçleriyle çalışmaya başladılar.

Japonya yüzölçümü bakımından topraklarımızın yarısı kadardır. 381.572 km². Üstelik ülkenin büyük bir kısmı ekime elverişli değildir. Bu yüzden Japonya kalabalık nüfusunu geçindirecek durumda değildir. Japon önderleri bu problemi başka memleketlerden toprak alarak ortadan kaldıracaklarını ummuşlardı. Büyük harblere girişmelerinin sebebi de budur. Bunun en güzel örneği İkinci Dünya Savaşıdır.

Bu savaşta yenilince problemlerini bambaşka yoldan çözmeye karar verdiler. Yabancı ülkelere işlenmiş mal satmak ve onlardan bunun karşılığı yiyecek maddeleri almak.

Nüfusun yarısı çiftçilik ve balıkçılık da yapmaktadır. Her öğün sofralarda yer alan pirinç, tahıllar arasında en çok ekilenidir. Pirincin saplarından bile faydalanılır. Pirinç sapları hayvan yemi olarak kâğıt, hafif ayakkabılar, yatak yapmakta kullanıldığı gibi evlerin damları da çoğunlukla bu saplarla örtülür. Hattâ bunlardan yağmurluk bile yapılır.

Pirinçten sonra Japonların en çok sevdiği ve yediği yiyecek balıktır. Kopek balığı, yılan balığı çeşitlerini pek severler. Deniz yosunlarından bile besin olarak faydalanırlar. Hem çorbasını yaparlar, hem de çiğ olarak yerler.

Japonlar ülkelerini kalkın-

Japon çocuklarının adları oldukça ilginçtir. Kızlara Çiçek, Kar, Yaz gibi adlar konur. Erkek çocuklar ise sayı ile adlandırılırlar. Ailenin ilk çocuğuna birinci anlamına gelen Ichiro, ondan sonrakine de ikinci anlamına gelen Jiro denilir ve bu böylece gider.

Yüzme ve güreş Japon çocuklarının en çok sevdikleri ve önem verdikleri sporlardır. Ayrıca uçurtma uçurmaya da bayılırlar. Uçurtma döğüşü de en gözde oyunlarıdır.

Mayısın 5 i çocukların bayramıdır. Kız çocuklar çeşit çeşit bebekleriyle «Bebekler Bayramı»nı kutlarlarken erkek çocuklar da uzun değnekler ucundaki balık uçurtmalarıyla sokaklarda renkli törenler yaparlar.

MERAKLI BİR HİKÂYE

Kaybolan Çocuklar

YERLER tarafı kalın bir kar ve buz tabakasiyle örtulu olduğu soğuk fakat aydınlık bir kış günü, Clayton şehrinde oturan birçok ailede görülmemiş bir telâş ve heyecan vardı. Çünkü okullar kapanalı hayli zaman olduğu halde okul çocukları henüz evlerine dönmemişlerdi.

Clayton, yüksek dağlar arasındaki bir gölün kenarına kurulmuş küçücük bir şehirdi. Civarda zengin mermer damarları bulunduğundan, şehir halkı çoğunlukla mermerlerin çıkartıldığı taş ocaklarında çalışan işçiler, bu ocakları işleten şirketin memurları ve onların ailelerinden ibaretti. Clayton'da postahane, banka, otel, lokanta, otomobil tamirhanesi ve çeşitli dükkânlardan ibaret bir çarşı vardı ama okul yoktu. Bu yüzden okul çağındaki çocuklar gölün öbür ucunda bulunan Lakeview şehrindeki okula gitmek zorunda idiler. Çocukların rahat gidip gelebilmeleri için okul idaresi bir minibüs satın almış ve üstüne okulun ismini yazdırmıştı. Clayton'daki otomobil tamirhanesinde çalışan, Jerry Mahoney adındaki bir delikanlı da şoför olarak tutulmuştu. Jerry bütün Clayton'da dürüst, dikkatli ve nazik bir insan olarak tanınırdı. Hem usta bir şoför hem de becerikli bir tamirciydi. Bu yüzden bütün anne ve babalar çocuklarını ona gönül rahatlığı ile emanet ediyorlardı. Jerry her sabah kapı kapı dolaşarak okul çocuklarını toplar, onları okula götürür, ögleden sonra, okul bitince de gene minibüse doldurduğu küçük müşterilerini yolda güle oynaya, Clayton'a getirir evlerine teslim ederdi.

Fakat günün birinde Jerry'nin minibüsü her zamanki gibi saat 16 ya doğru Clayton şehrine girmedi. Bu gecikmeyi en evvel, şehrin girişinde bir lokanta işleten Joe Gorman farketti, çünkü Jerry ilk olarak onun oğlunu arabasından indirirdi. Joe Gorman önce: «Belki yollar kaygan olduğu için Jerry arabayı yavaş suruyordur» diye düşünerek

oğlunun geç kalmasını fazla önemsemedi. Saat 16.30 da biraz merak etmeye başladı ve okula telefon etti. Fakat başöğretmen minibusun her zamanki gibi tam vaktinde okuldan ayrıldığını bildirince Joe Gorman kendi kendine: «Belki yolda bir motor arızası olmuştur veya lâstik patlamıştır. En iyisi gidip Jerry'ye yardım edeyim,» diye söylendi ve hemen garajdan otomobilini çıkartarak yola koyuldu. Clayton şehrini Lakeview'e bağlayan cadde, göl kıyısı ile dağların sık ormanlarla kaplı dik yamaçları arasında dar bir şerit halinde uzanıyordu. Joe Gorman otomobilini dikkatle sürerken her yol kıvrımının ötesinde okul arabasına rastlayacağını ummaktaydı. Fakat Lakeview'e vardığı halde hiç kimseye rastlamadı. Şehrin girişinde bir benzinci vardı. Joe Gorman otomobilini oraya yanaştırdı ve benzinciye durumu anlattı, okul minibusunun buradan geçip geçmediğini sordu. Benzinci: «Jerry her zamanki gibi, arabasında bir sürü bağırıp çağıran çocukla birlikte buradan geçti» diye cevap verdi. «Hattâ bana postahaneden bir mektup bile getirdi. Bu kötü havada postacı buraya kadar yorulmasın diye . » Bu sözlerle cebinden o günün damgasını taşıyan bir zarf çıkardı ve Joe Gorman'a gösterdi. Joe Gorman: «Pek iyi ama, madem Jerry tam zamanında okuldan ayrıldı ve buradan geçerek golboyu yoluna girdi, şu halde benim de onu görmüş olmam lâzım . Koskoca araba havaya uçmadı ya! » Birden benzinci onun sözünü kesti: «Sakın » Fakat düşündüğünü söylemeye dili varmadı; ağzı açık, karşısındaki adama bakakaldı. Joe Gorman ise onun ne demek istediğini anlamıştı. Havanın soğukluğuna rağmen alnında ter damlaları belirmeye başladı ve bir an için gözlerinin kararmakta olduğunu, başının döndüğünü hissetti, ama kendini

çabuk toparladı. Titreyen kısık bir sesle: «Evet, hakkınız var,» dedi «sakın minibüs buzlu yolda kayıp göle yuvarlanmış olmasın! Gidip hemen durumu incelemeliyim!» Joe Gorman tekrar geri döndü ve bütün yol boyunca göl kıyısını gözden geçirdi. Caddenin göle bakan tarafında kalın sağlam bir demir parmaklık vardı. Minibüs göle yuvarlanmış olsaydı bu parmaklığın bir yerinde ezilmiş, bükülmüş veya parçalanmış olması gerekirdi. Fakat demirler sapasağlamdı. Gölün kalın bir buz tabakası ile örtülü yüzeyinde de ne bir delik ne de bir çatlak farkedilebiliyordu.

Joe Gorman Clayton'a vardığı zaman bütün şehir halkını heyecan içinde buldu. Herkes çocukların gecikmesinden telaşa düşmüş, okula telefon edilmiş, polise haber verilmiş, etrafa arayıcılar gönderilmişti. Kimse okul minibüsünün nasıl kaybolduğuna akıl erdiremiyordu. Göl boyu yolundan başka yönlere ayrılan yol yoktu. Bir yanda buzla kaplı göl, öte yanda ise bir traktörün bile aşamıyacağı kadar sarp, ağaçlık tepeler bulunuyordu. Bu halde Lakeview şehrinden çıkan bir taşıt emninde sonunda muhakkak Clayton'a varmalıydı, yarıyoldan başka bir yere ayrılmasına imkân yoktu. Fakat buna rağmen okul arabası ortalıktan yokolmuştu.

Şehir halkı sokaklarda bu esrarlı olayı tartışıp türlü tahminler yürütürken, polis komiserinin Jerry Mahoney'in evine doğru yürüdüğü görüldü. Hemen birkaç kişi de onunla birlikte içeri daldı. Komiser, Jerry'nin babasını sorguya çekecekti. Belki de o, Jerry'nin çocuklarla beraber kaybolmasına dair bir ipucu verebilirdi. Jerry'nin babası, ihtiyar Pat Mahoney, bembeyaz saçlarına rağmen hâlâ yakışıklı bir adamdı. Gençliğinde artistlik yapmıştı. Senelerce evvel olmuş olan karısı ile birlikte, gece kulüplerinde, eğlence yerlerinde şarkı ve dans numaralarına çıkmış, epeyi şöhret kazanmıştı. Fakat artık yaşlandığından, sessiz, sakin bir hayat yaşıyordu. Yalnız ara sıra dostlarına eski günlerden bahsederdi. Hattâ çok beğenilen ve kendisini meşhur

Kardan Adam

Ben kardan adam yaparım
Onu süslerim.
Kardan adam çok guzel olur,
Bana mamuk mamuk bakar.
Gözlerini çividen yaparım,
Ağzını çengelli iğneden,
Boynuna bir kolye geçirdiğim zaman
Kardan kadın olur.

Benim kardan adamım küçuktur,
Pencere kenarında yaparım onu,
Camdan bana bakar,
Çok mamucuktur.
Üstüne kar yağar,
Ama içeriye girmek istemez.
Uşümez kardan adam,
Çünkü onun canı yoktur.

İdil OZERDEM

eden bir dans numarası sırasında giydiği renk renk pullarla ve parlak taşlarla işlenmiş kovboy elbisesini tavanarasındaki bavuldan çıkarıp övünçle gösterirdi.

Komiser ve meraklılar odasına girdiği zaman ihtiyar Pat Mahoney pencere önündeki büyük deri koltukta oturuyordu. Komiser: «Pat Mahoney, oğlun Jerry okul çocukları ile birlikte ortalıktan yokoldu. Onun nereye gittiğini biliyorsan bize söyle» diye sert bir sesle konuştuğu zaman Pat Mahoney parlak mavi gözlerini ona dikerek sakin bir sesle cevap verdi: «Kaybolan minibüste benim de tek evlâdım olan Jerry vardı. Ben de bütün anne ve babalar gibi merak ve üzüntü içindeyim. Bana yardım teklif edecek ve beni teselli edecek yerde neden beni sorguya çekiyorsunuz?»

Odaya dolmuş olan insanlardan birisi atıldı: «Çocuklar Jerry'ye emanet edilmişti. Onların başına gelenlerden oğlun sorumludur. Ama belki de çocukları o kaçırdı, bir yere kapattı. Sonra da annelerinden babalarından para isteyecek . »

İhtiyar adam başını salladı: «Hayır, benim oğlum böyle bir şey yapamaz. Aksine o çocuklar uğruna canını bile verir. Ama belki de gerçekten birisi çocukları kaçırmış olabilir. O zaman herhalde yakında çocukları serbest bırakmasına karşılık kaç para isteyeceğini bildirecektir,» dedi.

Pat Mahoney'in soruşturulmasından da hiçbir sonuç alınamayınca polis bütün civar şehirlere ve köylere haber salıp okul minibüsünü görenlerin derhal Clayton polis merkezine bildirmelerini emretti. Fakat karanlık bastığı halde hiçbir taraftan haber alınamadı. Artık bütün şehir bir matem havasına bürünmüştü. Aramalara ancak ertesi sabah, gün ışıdıktan sonra devam edilebilecekti. Erken saatlerde helikopterler havalanacak ve bütün civarı tarayacaklardı.

Kaybolan çocukların anne ve babaları bütün gece gözlerini kırpmadılar. Hepsi merak ve üzüntü ile sabahı bekliyorlar bu soğuk kış gecesinde, sıcak yuvalarına sığınamayan yavrularının hayatı için endişe ediyorlardı. Acaba zavallı çocuklar şimdi neredeydi? Hangi katı yürekli, hain insan onlara kıymıştı? Onları tekrar sağ salim görebilecek, bağırlarına basabilecekler miydi? Bu düşünceler sırasında herkesin öfkesi Jerry üzerinde toplanıyordu. Jerry çocuklardan sorumlu idi. Çocukların başına bir şey geldi ise, Jerry suçlu sayılırdı. Belki de Jerry çocukları kaçırmış veya ansızın delirerek onların canına kıymıştı.

Nihayet bitmek tükenmek bilmeyen gece sona erdi. Ortalık aydınlanmaya başlayınca askerî helikopterler havalandılar. Clayton halkı merak içinde bekleşiyordu. O gün herkes işini gücünü bırakmış, daireler bile tatil etmişti. Kimse işi ile uğraşacak halde değildi. Nihayet şehre bir askerî Jeep girdi. İçinden bir er atladı ve etrafına birikten bütün insanlara sesini duyurabilmek için: «Bulundu, çocuklar bulundu!» diye bağırdı. Fakat ilk anda sevinçle bağıran insanlar onun sözlerinin devamını duyunca birden sessizleşiverdiler, parlayan gözler söndü, kızaran yanaklar soldu. Askerin verdiği haber şuydu: Helikopterlerden biri göl boyundaki tepelerin üzerinden uçarken, terkedilmiş eski bir taş ocağının civarında okul çocuklarına ait eşyalar görülmüş. Ortalığa saçılmış çantalar, kitaplar, birkaç palto, atkı ve başlık... Şimdi taş ocağının civarı aranılacakmış.

Bu haberi duyanlar «Biz de oraya gidelim, biz de arayalım. Çocukları muhakkak orada bulabiliriz,» diye bağırışarak eski taş ocağına doğru koşmaya başladılar. Şehir bir anda aynı yöne koşan insanlarla dolmuştu. Herkes bağırıyor, çağırıyor, birbirine sesleniyor, fikirler, tahminler yürütüyordu. Bu sırada ihtiyar Pat Mahoney de evinin kapısında göründü. Ellerini havaya kaldırarak: «Gitmeyin, hepiniz gitmeyin. Bu işte bir tuzak seziyorum» diye koşuşanları alıkoymak istedi. Fakat kimse ona kulak asmadı. Sadece kaybolan çocuklardan birinin annesi ağlayarak eğildi ve yerden aldığı bir taşı Pat Mahoney'e doğru fırlattı. «Senin oğlun bu işi yaptı. Çocuklarımızın başına kimbilir neler geldi. Bunun acısını senden çıkartacağım,» diye bağırdı ve sonra o da eski taş ocağı yönünde hıçkıra hıçkıra koşmaya devam etti. Kadının attığı taş Pat Mahoney'in evinin camını kırmıştı. İhtiyar adam bir an yere saçılan cam kırıklarına baktı sonra üzgün bir tavırla omuzlarını silkerek içeri girdi.

Çocukların eşyalarının görüldüğü eski, terkedilmiş taş ocağı gölboyundan birkaç yüz metre içeride tepelerin arasına sıkışmış geniş bir çukurdu. Buraya çoktan beri kimse uğramadığı için göl kıyısından ayrılan dar patika hemen hemen tamamen çalılarla kaplanmıştı. Okul minibüsünün buradan geçmiş olmasına imkân yoktu, fakat gene de çocukların eşyaları taş ocağının etrafına saçılmış duruyordu. Eskiden mermer çıkarmak için kazılarak açılmış olan bu geniş çukurluk, şimdi ağzına

HERKES GELECEĞİNİ
KÜÇÜKKEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

kadar su ile dolmuş, âdeta küçük bir göl haline gelmişti. Yoksa çocukları buraya getiren kimse onları gole atıp boğmuş mu idi? Anneler, babalar yerdeki eşyaları toplayıp ağlayarak bağırlarına bastırırken, polisler taş ocağındaki suların boşaltılması için itfaiyeye haber gönderdiler.

Böylece saatler geçti. Clayton şehrinde eli ayağı tutan kim varsa taş ocağının başına koşmuştu. Dükkânlar, mağazalar kapatılmış, hastahanedeki hekim ve hastabakıcılar bile kaza yerine gitmişlerdi, otel ve lokantada da en ufak bir hayat eseri yoktu. Bütün evler boşalmış sokaklar ıssızlaşmıştı. Clayton sanki ölü bir şehirdi. Yalnız postahanedeki telgrafçı ve telefoncu kızlar işlerinin başından ayrılamamışlardı. Çünkü kaybolan çocuklar hakkında devamlı olarak telefonla telgrafla haber soruluyor ve postahane bu yüzden her zamankinden fazla işliyordu. Postahanenin karşısındaki bankada da bir tek memur vardı. İhtiyar veznedar Mister Granger o gün Mermer İşletmesi şirketinin aylıklarını ödeyecekti. Parayı almak için şirketin arabası her an gelebilirdi. Onu beklemesi gerekti.

Birden ölü şehrin bomboş sokaklarında bir hareket oldu. Telefoncu kızlar birbirlerini dürterek şehrin ana caddesini işaret ettiler. Caddenin ortasında ağır adımlarla uzun boylu bir adam ilerliyordu, üzerinde güneş ışığında pırıl pırıl parlayan pullarla ve renkli taşlarla işlenmiş gözalıcı bir kovboy elbisesi, ayağında kocaman cizmeler, belindeki geniş kemerde de iki tane tabanca vardı. Başındaki geniş kenarlı şapkanın altından gümüş gibi bembeyaz saçları görünüyordu. Telefoncu kızlardan biri: «Bu adam Pat Mahoney'in ta kendisi. Zavallı, oğlunun başına gelenleri duyunca aklını oynattı galiba Baksana eski dans kostümlerini giymiş, sanki maskeli balova gidiyor!» diye soylendi.

Bu esnada Pat Mahoney karşıdaki bankanın merdivenlerini çıkmış ve içeri girmişti. İhtiyar veznedar onu görünce aynı telefoncu kızlar gibi: «Zavallı Pat, üzüntüsünden çıldırmış olacak. Onu tatlılıkla başımdan savmaya bakmalıyım,» diye düşündü. Fakat Pat onun şaşkınlığına hiç aldırmayarak sakin bir tavırla «Merhaba Mr. Granger, bana lütfen bankanızdaki paramın hesabını bildirir misiniz?» dedi. Veznedar: «Peki'yi, gidip fişinizi çıkarayım,» diyerek yan odaya geçti. O sırada Pat Mahoney arkasından seslendi. «Lütfen girdiğiniz odanın kapısını kapayın ve içerden kilitleyin. Sonra da derhal polise telefon edin ve bankanın alarm tertibatı varsa çalıştırın. Çünkü az sonra banka haydutlar tarafından basılacak ve kasanız soyulacak.»

Veznedar bu sözlere hiçbir mâna veremedi, onları deli saçması zannetti, ama gene de Pat Mahoney'in sözünden çıkmaya cesaret edemiyerek dediği gibi yaptı. O sırada telefoncu kızlar bankanın önünde siyah bir arabanın durduğunu gördüler. Arabadan dört tane koyu renk elbiseli ve şapkalı adam indi. Bunların ikisinin elinde birer çanta, ötekilerde ise birer tabanca vardı. Adamlar bankanın merdivenlerini çıkmaya başladılar. Yarı yola gelmişlerdi ki, birden bankanın kapısı hızla açıldı ve eşikte pırıl pırıl elbisesiyle Pat Mahoney belirdi. Çevik bir hareketle belindeki tabancalarını çekti ve gür sesle: «Davranmayın, eller yukarı!» diye bağırdı. Dört siyahlı adam ilk anda yerlerinde donup kaldılar. Karşılarında gördükleri acayip kılıklı kovboy'un gerçek mi yoksa hayal mi olduğunu anlayamadıkları besbelli idi. O sırada Pat Mahoney bir adım daha ilerleyerek: «Eller yukarı, diyorum size. Eğer benim dilimden anlamıyorsanız tabancamı konuştururum!» diye gürledi ve haydutların üzerine doğru iki el ateş etti. Adamlar kendilerini kurşun-

SİHİRLİ DÜNYA

Sihirli bir dünyada yaşıyoruz. Etrafımızı dikkatle gözden geçirirseniz tabiat anamın bize akıl almaz sihirli eserlerini siz de görebilirsiniz. Şimdi karşınızda yükselen ulu ağaçlar, bir zamanlar minicik birer tohumdu. Çam ağacı, bir çam kozalağının içindeki çam fıstığında yatıyordu. Ulu meşe de bu patatesten doğmuştu. Tohumlar kış boyunca, toprağın derinliklerinde uyurlar. İlkbahar gelince yavaş yavaş açılırlar, kökler ve filizler salarlar. Minik fidan, hava su, güneş ve topraktaki besinlerle her gün biraz daha serpilir büyür. Zamanla minik tohum koca bir ağaç olur.

Tabiat anada şaşırtıcı şey mi ararsınız? O zaman bir de hayvanlar dünyasına göz atalım. Tavşan kar-

lardan korumak için saklanabilecek yer aradılar. İkisi otomobilin arkasına gizlendi, biri ise bankanın köşesini dönmeyi başardı. Dördüncü haydut otomobilin içine girmeye çalışıyordu. Pat Mahoney yeniden bağırdı: «Kaçmağa kalkma, yoksa vururum. Derhal silâhını yere at!» Haydut otomobile giremiyeceğini anlamıştı. İhtiyar kovboyun tabancası üzerine çevrilmişti. Çaresiz, silâhını onun ayakları dibine fırlattı. Pat yerdeki tabancayı kaldırmak için eğildi. O sırada olup bitenleri korku ve heyecan içinde seyretmekte olan karşı binadaki telefoncu kızlardan birisi kulakları tırmalayan bir çığlık attı. Çünkü köşeyi dönmüş olan haydut kendi tabancasını çekmiş Pat'a nişan alıyordu. Pat çığlık sesi ile irkildiği anda iki silâh sesi duyuldu. Pat Mahoney omzunu tutarak bankanın merdivenleri üzerine yığıldı. Fakat köşeyi siper almış ve Pat'a ateş etmiş olan haydut da aynı zamanda kaldırımın üzerine serilmişti. Diğer haydutlar olup bitenleri kavramağa vakit kalmadan bankanın önüne bir polis otomobili yanaştı ve içinden birkaç polis atlayarak haydutları kıskıvrak yakaladılar. Banka veznedarının telefon etmesi, alarm işareti vermesi üzerine polisler tam zamanında yetişmişler, Pat Mahoney'e ateş etmek üzere olan haydutu yaralamışlardı. Elleri kelepçeye vurulan adamlar polis merkezine götürülürken omzundan yaralanmış olan Pat Mahoney de bir cankurtarana yerleştirildi, hastahaneye sevkedildi. İhtiyar adam etrafındakilere: «Ben böyle bir şey olacağım tahmin etmiştim zaten,» diyordu. «Kaybolan okul çocuklarını bu haydutlardan sorun. Onlar bankayı rahatça soyabilmek için şehir halkını uzaklaştırmak istediler. Bu maksatla çocukları kaçırdılar ve elbiselerini, okul çantalarını eski taş ocağının etrafına saçtılar. Bütün ahali, polis, itfaiye, bekçiler orada oyalanırken onlar da bankanın kasalarını boşaltıp kaçacaklardı. Ama ben onların niyetini keşfettim.»

Gerçekten haydutlar sorguya çekilince kaybolan çocukların esrarı meydana çıktı. Pat Mahoney'in tahmini doğru idi. Haydutlar şehirler arası eşya naklıyatı için kullanılan büyük kapalı bir kamyon ile okul minibüsünün yolunu kesmişler, Jerry'yi silâhla tehdit ederek minibüsü içindeki çocuklarla birlikte bu kamyona yüklemişler ve kapılarını kapamışlar. Böylece kamyon Clayton şehrinin içinden geçerken kimse onun içinde okul minibüsünün ve okul çocuklarının bulunduğunu farketmemiş. Kamyon Claytondan birkaç kilometre uzaklıktaki boş bir samanlığın önünde durmuş. Haydutlar Jerry ve çocukları bu samanlığa hapsetmişler, onlara bol bol yiyecek içecek vermişler ve yakında serbest bırakacaklarını da vadetmişler. Gerçekten de niyetleri, soygundan sonra çocuklara yol vermekmiş.

Çok geçmeden haydutların çocukları kapattıkları samanlık bulundu, kapıları açıldı ve çocuklar annelerine babalarına teslim edildi. Sabahleyin mateme bürünmüş olan Clayton şehrinde şimdi bir bayram havası vardı. Özellikle Jerry ve Pat Mahoney'in evi bir arı kovanı gibi işliyordu. Herkes genç adamı haksız yere suçlandırdıkları için babasından özür dilemek ve ihtiyar adamı büyük yararlığından dolayı kullamak istiyordu. Yaraları sarılmış olan Pat gene evindeki büyük deri koltuğunda oturmuş, misafirleri nezaketle karşılıyor ve gülerek şöyle diyordu: «Haydutları ne güzel şaşırttım değil mi? Benim pullarla işlemeli kovboy elbisemi görünce öyle afalladılar ki tabancamda sahici kurşun bulunmadığını onları sadece tehlikesiz manevra fişekleri ile korkuttuğumu bile farketmediler.»

deşin rengi yaşadığı çalılıklara öyle çok benzer ki onu ortamdan ayırt etmek oldukça güçtür. Zaten düşmanlarını da bu doğal silâhıyla yanıltır. Yavrularına gelince, tavşan ana onları kolayca bulunamayacak bir oyuğa saklar. Daha önceden için kendi tüyüyle doldurmayı da unutmaz.

Acaba tırtıllar ilerde kelebek olacaklarını bilirler mi? Sayısız ayaklı kıvrıla bükülü ilerlemeye çalışan çirkin bir yaratığın incecik kanatlı zarif sevimli bir kelebek olacağı kimin aklına gelir ki!

Göllerde havuzlarda yıraklıyan kurbağalara bile tabiat ana sihirli değneğini dokundurur. Öyle ya bunlar yumurtadan ilk çıktıkları zaman daha çok balık yavrularını andırırlar. Vücutları kocaman bir baş ve uprizun bir kuyrukları meydana gelmiştir. İlkin iki ayağı gelişir. Daha sonra da ötekiler. Kuyruğu da düştükten sonra kurbağa kardeş gönlünce hoplamaya zıplamaya başlar.

Tombul kurtçuklar yaşlı bir ağacın çürümüş kısımlarını yiyerek beslenirler. Günün birinde onlar da sihirli değişmeye uğrarlar. Pırıl pırıl renk renk böceklar olurlar.

Etrafımızda bizi şaşırtan ve tabiat ananın sihirli değneğinin damgasını taşıyan daha ne türlü oluylar görüyorsunuz? Biraz bunların üstünde düşünün bakalım.

Büyük İnsanlar
7

Atlantik'i Uçakla İlk Geçen
CHARLES LINDBERGH

21 Mayıs 1927 de, gece saat 22 ye doğru Parisin karanlık gokleriinde tek motorlu küçuk bir ucak dolaşmaktaydı. Pilot bundan evvelki iki geceyi uykusuz geçirmişti. Ve henuz dinlenmek fırsatını bulamadan üçüncü defa dunyanın karanlıklara gömulduğunü görmüştü. Şimdi Le Bourget hava alanına inmek niyetindeydi, fakat nerede bulunduğunu bir turlü kestiremiyordu. Üstelik Fransada nasıl karşılanacağını da bılmıyordu, çunkü Fransız vizesi, yani Fransız topraklarına ayak basma izni yoktu. Yanında sadece birkaç tavsiye mektubu vardı. Ama acaba bunları anlayabilecek kadar İngilizce bilen bir kımseye raslayacak mıydı?

Genç pilot Paris şehrinin aydınlık sokaklarını dikkatle gözden geçirdi. İşte şu karanlık alan Le Bourget hava alanı olabilirdi. Fakat meydanın sınırları projektorlerle belirtilmemişti. Sadece etrafta guçlukle seçilebilen kuçuk zayıf ışıklar goruluyordu. Pilot uçağı ile meydanın üzerinde birkaç defa dolaştı ve nihayet iniş yapmaya karar verdi. Uçak yavaş yavaş alçaldı. Meydanda en ufak bir hareket yoktu. Herhalde herkes uyuyordu. Pilot büyük bir ustalıkla hangarların etrafında dolaşarak uçağını yere indirdi. Birden ölü gibi sessiz duran hava alanında buyuk bir gürultu koptu. Her taraftan yuzlerce, binlerce kişi kuçuk uçağa doğru koşuyor, etrafını sarıyordu. Herkes bağırıp çağırıyor, sevinç çığlıkları atıyordu. Pilot şaşkın bir tavırla uçağından indi ve çekingen, nazik bir tavırla eğilerek halka kendisini tanıttı:

«Adım Charles Lindbergh'dir»

Fakat bu sözler onu karşılamaya gelenlerin gurultusu tarafından bastırıldı.

Charles Lindbergh 1902 yılının Şubat ayında Detroit'te doğmuştu. Babası Stockholmden Amerikaya göç etmiş ve oraya yerleşmişti. Küçük Charles ailenin tek çocuğu olduğundan daha küçuk yaşta yalnızlığa alışkındı ve tek başına oynamayı, yanında sadece kopeği olduğu halde saatlerce ıssız ormanlarda dolaşmayı çok severdi. Charles orta okula girince makınalara karşı buyuk bir ilgi duymaya başladı. 1920 de okulu bitirince Wisconsin Universitesinin Makina ve Mekanık bolumune yazdı. Fakat iki sene sonra universiteden çıkıp Nebraskada bir pilot okuluna girdi. Charles Lindbergh burada uçak kullanmasını öğrendi ve bir arkadaşı ile birlikte pilot olarak yolcu taşıyan uçaklarda çalışmaya başladı.

Charles Lindbergh 1923 yılında 500 dolâr'a eski bir askerî uçak satın aldı ve ilk defa olarak tek başına uçuşlar yapmayı denedi. O devirde henuz sadece kısa mesafeler arasında uçuşlar yapılıyordu. Charles Lindbergh ise New York ile Paris arasında hiçbir yere uğramaksızın, tek başına uçmayı başarmak ve bu suretle Amerika ve Avrupa arasındaki hava seferleri için ilk adımı atmak istiyordu. Lindberg bu fikrini

St Louis şehrinde birçok iş adamlarına açtı ve onlardan yardım istedi. Böylece 15.000 dolâr toplamaya muvaffak oldu. Kendi biriktirmiş olduğu 2000 dolâr'ı da buna ekledi. Fakat bu para gene de üç motorlu bir uçak almak için kâfi değildi. Nihayet San Diego şehrinde bulunan küçük, tanınmış bir fabrika Charles Lindbergh için tek motorlu bir uçak yapmaya razı oldu. Bu uçağa «St. Louis'nin ruhu» adı verildi.

Lindbergh 20 Mayıs 1927 de, sabahın sekizine doğru Long-Island'ın Rossevelt hava alanından havalandığı zaman her taraf sislere gömülü idi ve ince bir yağmur yağıyordu. Lindbergh'in yanında sadece bir müşfer, bir cep feneri ve bir de şişirme lâstik sandal vardı. Yiyecek olarak, kâğıda sarılı beş tane sandviç ve bir matra su almıştı. Uçağı o kadar hafif ve hassastı ki, matradan su içmek için kolunu uzatsa bile, yönünü değiştiriyordu. Buna rağmen tanka 1600 litre benzin doldurmuştu ve bu yük küçük uçağı epeyi ağırlaştırıyor, havalanmasını zorlaştırıyordu. Uçuş yönünü bulmak bakımından Lindbergh'in hiçbir yardımcı âleti yoktu. Sadece kendi duyularına güvenmek zorunda idi. 27 saatlik bir uçuştan sonra Lindbergh deniz üzerinde balıkçı sandalları görünce, uçağını denize doğru indirdi ve sandalların 15 m. yakınına yaklaşarak seslendi: «İrlanda hangi yöndedir?» Fakat balıkçılar ona hiçbir cevap vermediler. Belki de sözlerini anlamadılar. Nihayet 33 saat 29 dakika 30 saniye süren bir hava yolculuğundan sonra Lindbergh, Le Bourget hava alanına indi.

Lindbergh tek başına ve hiçbir ara vermeden Atlantik denizini hava yolu ile aşmakla bir anda dünyaca tanınmış bir insan oldu. Onu bu büyük başarısı ve cesareti için bütün uluslar kutladılar. Amerika Cumhurreisi onu karşılaması ve tekrar Amerikaya getirmesi için bir Kruvazor yolladı. New York şehri Lindbergh'e büyük bir tören hazırladı ve bundan sonra genç pilot Amerikanın 75 şehrine davet edildi ve her tarafta şerefine tertip edilen törenlerle kutlandı. Lindbergh bu seyahatlerinden birinde Meksikada bulunan bir sefirin kızı ile tanıştı ve onunla evlendi. Lindbergh sivil havacılık teşkilatının bütün işlerini danıştığı önemli bir kimse olarak çok iyi para kazanıyordu. Tarihsel uçuşu sayesinde gazetelerde çıkan yazıları ve aldığı ödüller yüzünden de kısa zamanda 2 Milyon dolâr'ı aşan bir servete sahip olmuştu. Fakat bu zenginlik Lindbergh ailesine hiç de uğur getirmedi. 1932 yılında Hauptmann adındaki bir Gangster Lindbergh'in 19 aylık çocuğunu kaçırdı ve çocuğun serbest bırakılması karşılığında aileden para istedi. Ne yazık ki Lindbergh ailesi sevgili yavrularını bir daha sağ olarak göremediler. İki ay sonra çocuğun ölüsü bulundu.

Bu olaydan sonra Lindbergh ailesi Amerikada yaşamaya devam etmek istemedi. Zaten gazeteciler bu ünlü adama bir türlü rahat vermiyordu, her an özel hayatına karışıyor, resimlerini çekiyor, peşini bırakmıyorlardı. Lindbergh kendi şöhretinden kaçmak zorunda kaldı ve önce İngiltereye, sonra Fransaya yerleşti.

Sonraları Lindbergh ailesi yeniden Amerikaya döndü. Şimdi New Yorka yakın Connecticut'ta Darien adındaki küçük bir şehirde yaşamaktadırlar. Lindbergh'lerin beş çocuğu vardır. Bunların üçü erkek, ikisi kızdır. Erkeklerin en büyüğü olan John deniz-[illegible] ile uğraşmaları ile ün salmıştır.

HIZIR GİBİ YETİŞEN KUŞ HELİKOPTER

(Başlarafı: Sh. 20 de)

bacakları soğuktan uyuşmuş ve dermansız kalmıştı. O sırada başının üzerinde bir motör gürültüsü duydu. Yukarı doğru baktığı zaman, bir helikopterin bulunduğu yere doğru gitgide alçalarak gelmekte olduğunu gördü. Profesör elini kaldırıp pilota işaret vermek isterken kuvvetli bir dalga onu tutunduğu kayadan koparıp denizin ortasına attı. Artık bir yere dayanıp kuvvet almak imkânını da kaybetmişti. Kendi kendine: «Artık her şey bitti!» diye düşündü. O sırada yeni bir dalga onu kaldırıp kayaların üstüne fırlattı. Profesör çarpmanın tesiriyle adamakıllı sersemlemişti, kımıldanacak hali yoktu. Üzerine bir baygınlık çökmek üzereydi ki üzerinde kocaman bir kuşa benzeyen helikopterin dolaştığını gördü. Helikopterden aşağıya doğru bir ip sarkıtıldı ve bir ses: «Kollarını kemende geçir!» dedi. Profesör söylenenleri kendi kendine tekrarlıyarak doğrulmaya çalışırken bir dalga gelip üzerinden aştı ve ipi de sürükleyip götürdü. Fakat sular akıp gidince helikopter ipi gene profesöre doğru sarkıtmıştı. Profesör can havli ile ipi yakaladı ve kemendi kollarının altından geçirdi. Kayalıklar yeni bir dalganın vuruşları altında inleyip titrerken kazazede yavaş yavaş yukarı doğru çekilmekteydi. Az sonra helikoptere alındı ve kayalıkların etrafında kudurmuş gibi köpüren dalgaların üzerinden sahile götürüldü.

NE DEVE NE DE KUŞ BİR HAYVAN DOSTUMUZ

Geçenlerde, Güney Afrika Birliğinde Umit Burnu yakınlarındaki, bir devekuşu üretim çiftliğini gezdik. Eskiden bu bölge «yeryüzünün devekuşu başkentı» olarak anılırmış ama artık eskisi gibi değil.

Aşağı yukarı 70-80 yıl önce, devekuşu tüyü çok aranan bir maddeydi; çünkü şapka modasına girmişti. Bu yüzden fiyatı da hayli yükselmişti. Öyle ki yarım kilosunun 5000 liraya satıldığı da bir gerçektir.

Zamanla moda değişti. Böylece devekuşu tüyü de önemini kaybetti. Ama yine de bu bölgede büyük devekuşu üretim çiftlikleri var.

Devekuşunun ticaretteki önemi yalnız tüyleri bakımından değildir. Derisi, üstün kaliteli kadın erkek ayakkabı ve çantaları yapımında kullanılır. Acaba ayakkabıcılıkta derisinden faydalanılan bir kuş tanıyor musunuz? Hayır değil mi? Haklısınız çünkü kuş derisi bu bakımdan işe yaramaz.

Güneşte kurutulmuş eti de, tadını bilenler tarafından aranmaktadır. Bu et bölgedeki dükkânlarda bol bol bulunur. Üstelik nümuneleri bakkallara parasız verilir.

Bütün bunlardan başka, hayvan görünüşü güzel bir kuştur. Bunun ticaretle ne ilgisi var diyeceksiniz? Ama bir de bunları görmiye akın eden turistleri düşünün öyleyse. Bu üretim çiftliklerinde, devekuşları üzerinde ilgi çekici, biyolojik araştırmalar da yapılabilir.

Gelin sizlerle ufak çapta bir incelemeye girişelim. Acaba kanarya veya serçelerin ayaklarına hiç dikkat etmiş miydiniz? Eğer iyice baktıysanız üç parmağın önde birinin de arkada olduğunu görmüşsünüzdür. Dallara konmak ağaçlarda dolaşmak için en uygun ayak yapısı budur.

Biyoloji bilginlerine göre, devekuşlarının ataları da uçucu kuşlardır. Yalnız çok eski devirlerdenberi vücutları karada koşmaya elverişli bir hal almıştır.

İnsanoğlu beş parmaklı, oldukça düz tabanıyla yere basar, ayılarda da durum böyledir. Öte yandan atlar, hep bildiğimiz gibi, tek parmaklıdır. Jeolojik devirler boyunca ayaklarında birtakım değişiklikler olmuş, bu arada orta parmak hariç ötekiler kaybolmuştur.

Devekuşlarının da buna benzer bir evrim geçirdikleri sanılmaktadır. Bugün iki parmakları vardır. Ama asıl gelişmiş olanı, yürümeyi sağlıyan orta parmaktır. Öteki gövdenin dengesine yarar. Tırnakları çok iridir. Atlarınkini andırır. Her ikisinin de ayakları, sert yüzeylerde koşmaya son derece elverişlidir.

Mehmet Ali & Akşemsefası

★ Doğan Kardeş kitapları ile kitaplığını zenginleştir ★

Atların ayaklarındaki kemiklerin durumu incelenince parmağa benzer gelişmemiş bazı çıkıntıların bulunduğu görülmüştür. Bu da atların eskiden, birden fazla tırnakları olduğunu ispatlamaktadır. Devekuşlarında da böyle eski parmak izlerinin bulunup bulunmadığını incelemek çok faydalı ve ilgi çekici bir araştırma olur. Atlardaki evrimi gözönüne getirince, yakın bir gelecekte, dev kuşlarının parmaklarının daha da azalabileceğini düşünmek hiç de yersiz bir şey değildir.

Yumurta denilince hemen akılımıza tavuğunki gelir. Bu yüzden devekuşu yumurtası âdeta insanı tirkutur. Eğer devekuşu yumurtası yeseydik hayli eğlenceli şeyler gelirdi başımıza.

Örneğin bakkala gidip on on iki yumurta aldığımızı düşünün. Adam elimize aşağı yukarı 20 kilo ağırlığında bavulu andıran bir paket verecekti. Yere düşünce ne olacağını mı merak ettiniz? Korkmayın sakın! Hiç bir şey olmaz. Bular 125 kilolük basınca bile dayanabilir. Lop yumurta mı yapmak istiyorsunuz? En azından iki saat kadar kaynatmanız gerekir. Yağda pişireceksenız kırabilmek için ilkin bir keser hazırlasanız iyi olur. Sonra bildiğimiz tavalar da işimize yaramaz. Öyle ya bir devekuşu yumurtası 25-30 tavuk yumurtasına bedeldir. Bunu pişirmek için elbette daha büyük bir kap lazım.

Dişi devekuşu 6-8 tane olunceya kadar iki günde bir yumurtlar. Erkekle nöbetleşe kuluşkaya yatarlar. Erkek devekuşu geceleyin, dişi de hava soğuk olduğu zamanlar, bazan da gündüzleri yumurtaların üstüne yatar.

Çogu zaman, gündüzün yumurtaların başında hiç kimse bulunmaz. Onları kuma gömüp giderler. Kuluçka süresi altı haftadır. Hepsi aynı zamanda çıksınlar diye son birkaç gün ilk yumurtaları yuvanın kenarlarına iterler.

Bildiğimiz kümes hayvanlarının yavruları gibi, yumurtadan çıkan devekuşları da oraya buraya koşuşup önlerine gelen her şeyi kursaklarına indirirler. Bunlar arasında çakıl taşları büyük bir yer tutar. Ama hayvana faydalıdır bunlar. Kursakta birikerek yuttukları diğer sert maddelerin sindirilmesine yardım ederler.

Gezi sırasında hayvanlardan birine irice bir Afrika parası gösterdim. Biraz baktıktan sonra elimden kapıverdi. Bu içgüdüleri bazı kimselerin işine yaramıştır. Hattâ bunlardan faydalanarak geniş çapta hırsızlıklara girişenler bile olmuştur. Böylece eskiden elmas yataklarında çalışanların bazıları hiç kimse farkında olmadan kıymetli taşları kaçırmışlardır.

İlkin bunları yanlarına alıp taşları yutturuyorlar sonra da kesip kursaklarından çıkarıyorlardı.

Yavrular büyürken ağırlıkları da hızla artar. Yetişkinleri 150 kg. ı bulur. Erkeklerin tüyleri siyahtır. Kanat ve kuyruklarında uzun beyaz tüyler bulunur. Dişiler gridir zaten, bunların tüyleri de pek makbul değildir.

SON İŞ GÜNÜ

(Baştarafı: Sh. 14 de)

gır yükselen koluna bakıyordu. Jan Hedriks baştanbaşa dikkat kesilmişti. Senelerdenberi vücudunun bir parçası imiş gibi kullandığı emektar vinçine: «Usul usul kavra onu dostum, sakın bir yerini incitme, ama sıkı tut, sakın dişlerinin arasından düşürme, biraz daha sıkı, ama çok az... Şimdi iyidir sanırım. Haydi!..» Vinçin kavrayıcısı bir devin pençesi gibi ağır ağır mavunanın karanlık ve dumanlı ambarından yükseldi, ustalıkla alevlerin arasından sıyrılarak rıhtıma yöneldi. İri dişli kocaman kepçeler usulca yere inerken, yanan mavuna da sulara gömülmekteydi. Kavrayıcının dişleri aralandığı zaman halk merak ve endişe içinde etrafta toplanmıştı. Çocuk arabası üzerinde bayğın yatmakta olan küçük ile birlikte kurtarıcı devin ağzından çıktı. Görünürde çocuğun hiçbir yarası beresi yoktu. Annesi onu ağlayarak bağrına bastığı zaman, küçük kız kendine geldi ve başına gelenlerden habersiz bir halde şaşkın gözlerle etrafına bakındı. Etrafta bulunanların gözleri yaşarmıştı.

Vinçin tepesindeki küçük işletme kabininde oturan ihtiyar makinist ise motörü durdururken eski dostuna: «Bu işi çok güzel yaptın, arkadaş!» diyordu. «Bu, seninle birlikte son çalışmamız oldu ama, öyle sanıyorum ki bundan iyi bir iş de yapamazdık. Haydi artık hoşça kal!» Ellerini düğmelerin, manivelâların ve âletlerin üzerinde okşarcasına gezdirdi, sonra bir daha arkasına dönmeden merdivenlerden indi.

Mehmet Ali Akpınar'dan

BAYKUŞLARDAN NEDEN KORKARIZ?

İNSANLAR nedense tâ eskidenberi Baykuşları sevmezler, onlardan korkarlar, ötüşlerini uğursuz sayarlar ve baykuşlarla ilgili birçok esrarlı hikâyeler anlatırlar. Bu hemen hemen dünyanın her tarafında böyledir. Buna karşılık leylek, kırlangıç, bülbül, saka hep insanların sevdikleri, hattâ uğurlu saydıkları varlıklardır. Halbuki aslında baykuşlar da insanlara olan faydaları bakımından onlardan hiç aşağı kalmazlar. Çünkü tıpkı kırlangıçlar gibi birçok zararlı böcekleri yok ederler, hattâ dahası da var: insanların nefret ettikleri fareler baykuşların can düşmanıdırlar.

İnsanların baykuşlardan korkmaları çok eski zamanlardan kalma bir takım yersiz batıl inançlardan ileri gelir. Onların diğer kuşlar gibi geceleri yuvalarına çekilip uyuyacakları yerde, korkunç hayaletler gibi karanlıkta uçuşmaları ilkel insanların hayallerini kurcalamıştır. Bu baykuşların karanlıkta gizli işler gördükleri, kötü ruhlarla ilişkileri olduğu, büyücülere yardım ettikleri zannedilmiştir. Halbuki baykuşların geceleri ortalıkta uçuşmaları, gözlerinin diğer kuşlardan daha iyi görmesinden ileri gelir. Öbür kuşlar güneşin batması ve alacakaranlığın çökmesi ile hiçbir şey göremez olduklarından yuvalarına vaktiyle çekilip uykuya dalarlar ve ertesi gün ortalığın aydınlanmasiyle uyanırlar. Baykuşun gözleri ise alacakaranlıkta etrafı rahatça seçer ve bu saatlerde avlanmaya çıkar. Zifiri karanlıkta baykuşun gözleri de hiçbir şey göremez olur. Ancak mehtaplı veya yıldızların bol ışıkla parladığı geceler sabaha kadar avlanabilir. Hem baykuş zannedildiği gibi güneşten de korkmaz. Onun öğle vakti günün en aydınlık zamanında bir ağaç dalında güneşlendiğini görmek mümkündür. Yalnız bütün gece avlandığı zamanlar yorgun düştüğü için, gündüzleri dinlenmek ve uyumak ihtiyacını duyar. Baykuşların pek çoğu insandan kaçan vahşi hayvanlardan değildir. Aksine onlar insanların bulundukları yerlerin yakınlarında yaşamayı severler. Çünkü insanların evlerinden sızan ışık, onların avlanmasını kolaylaştırdığı gibi, gene insanların bulundukları yerlerde baykuşların en sevdikleri av hayvanı olan fareye de bol miktarda rastlanır. Bu yüzden baykuşlar gittikçe azalan ormanlarda yaşamaktan vazgeçmişler, yıkık binalarda, harabelerde, çatı aralarında yuvalarını kurmaya başlamışlardır. İnsanlara da kolaylıkla alışırlar. Meselâ bir köy okuluna yerleşen bir baykuş zamanla öğrencilerden korkmaz olmuş, sınıflara girmeye, ders esnasında hocaların asıldığı çubuğa konmaya, sıraların arasında dolaşmaya başlamış. Çocuklar baykuşu hoş tuttuklarından ve urkutmediklerinden bazan gagası ile onların bacaklarını gıdıklar veya kara tahtanın üzerine oturarak kanat çırpmak, tüylerini kabartıp tostoparlak hale gelmek, kocaman parlak gözlerini açıp kapamak suretiyle türlü maskaralıklar yaparak çocukları güldürürmüş.

MENENJİT

(Beyin Zarı İltihabı)

İR ay önce çok sevdiğim, cin, ateş gibi, çalışkan, büyüklere saygı, küçüklere sevgisini esirgemiyen Ömerin hastalığını işitince üzüldüm. Annesi babası telâşla bir gece evime geldiler.

— Aman doktor yetiş, Ömer kendini kaybetti, sayıklıyor.

— Hayrola ne oldu?

— 3 gün önce ateşlendi, şiddetli başı ağrıyordu, okula göndermedik aspirin verdik, akşam ateşi kırka çıktı ve kendini kaybetti, şaşırdık kaldık, hemen size geldik, ne olur vakit geçirmeden gidelim.

— Hay! hay! dedim ve aşağıda bekleyen arabaya atladım. Ömeri konuşturmaya, soru sormaya imkân yok; durmadan sayıklıyor. Muayenemi yaptım.

— Başı kaç gündenberi ağrıyordu?

— 4 gündenberi, neden şüpheleniyorsunuz?

— Menenjitten, yani beyni kaplıyan zarın iltihabından.

— Kafasını bir yere çarpmadı, düşmedi, oraya mikroplar nasıl gidebilir?

— Kan yolu ile, acaba Ömer burnu ile sık sık oynar, oralardaki kılları koparır mı idi?

Babası atıldı:

— Çocuğumuz, pırlanta gibidir. Sınıfın 1 incisidir, yalnız bir kusuru vardı, kaç defa söyledim, parmaklarınla burnunla oynama diye; bu kötü huyundan vaz geçiremedik.

— Neyse olan olmuş artık.

— Acaba hangi cins menenjit?

— Herhalde verem mikroplarının yaptığı cinsten değil.

— Nasıl anladınız?

— Dudağında uçuk var, olsa olsa, menengegoksik denen iltihaplı seyir gösteren mikropların eseri.

— Şimdi ne yapacağız?

— İltihaplı menenjit çok bulaşıcıdır, çocuğu ayıracak, kimseyi yanına sokmıyacağız. Omur ilik suyuna bakacağız.

— Evlâdım kurtulsun yeter, ne isterseniz onu yapınız.

— Merak etmeyiniz, bu menenjit verem mikroplarının yaptığı kadar tehlikeli değildir. Vaktinde tedbir alınırsa 10-15 günde düzelir.

— Ah! ağzınıza sağlık; menenjit nasıl anlaşılır.

— İster tüberküloz, ister prülant, yani irinli menenjit olsun, hepsinde ense sertliği, şiddetli baş ağrısı, kusma, ateş mevcuttur. Veremin meydana getirdiği menenjit tüberkülozda Streptomycin, Pas gibi ilâçlar kullanılır, irinli olanında ise, penisilin ve sulfamitlerden parlak sonuçlar alınır, tabiî bütün bu ilâçlar ancak doktor kontrolünde verilir.

— İyileştikten sonra aptal kalmasın?

— Ömer 10 gün sonra tamamen düzelecek, eskisi gibi olacak.

— Teşekkür ederim ..

Geçen gün Ömer telefon etti, okula gittiğini söyledi. Ona:

— Burnunla oynuyor musun dediğim de,

— Katiyen, tövbe ettim, elimi ne ağzıma, ne de burnuma götürüyorum doktor amca, dedi.

Dr. Kâmran ŞENEL

KIŞ GECELERİ İÇİN EN GÜZEL EĞLENCE

Şimdiye kadar gölge oyunu oynamadıysanız, uzun kış gecelerinin en tatlı eğlencelerinden birinden yoksunsunuz doğrusu! Oyle kolay bir oyun ki! Yaratma gücünüzden faydalanarak bir kaç denemeden sonra, herkese parmak ısırtacak bir ustalık kazanabilirsiniz.

Mumu yakıp bir yere yerleştirdikten sonra ellerinizi çeşitli şekillerde tutarak duvara çok güzel resimler düşürebilirsiniz. Derginizdeki resimleri dikkatle inceleyin ve alıştırmalar yapın. Ayrıca duvardaki gölgeye bakarak parmaklarınızı gerektiği gibi ayarlamanız lâzımdır. Parmaklarınızı oynatarak gölgelere hareket de sağlıyabilirsiniz.

Gereken bütün malzeme bir duvar, bir de mum.

HAYVAN DOSTLARI

Suzan Batu

Aziz Vasfi Şenbakkal

Mine Balcı

Turgay İmşir

Ali Batu

Erdener Kayalürk

Sanem Erdal

Orman Uslu

Saliha Şenel

Payraz Kardeşler

Mürüvvet Cankat

Emine Özyılmaz

Gelincik Akın

Mine Güneri

Asuman Uslu

Yılmaz Erdemgüler

Erdem Güler

Mine Onergen

Handan Özgelen

REKLÂM. LARINIZ İÇİN

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük
Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No 1
İstanbul
Telefon : 22 43 84 – 22 43 85
Telgraf Adresi . BASIN KURUMU

ŞUBELER	DIŞ MUHABIRLER	
İstanbul	A.B.D.	İsveç
Ankara	Almanya (Federal)	İsvicre
İzmir	Almanya	İtalya
Adana	Avusturya	Japonya
Bursa	Avustralya	Lübnan
Diyarbakır	Belçika	Macaristan
Erzurum	Bulgaristan	Norveç
Eskişehir	Çekoslovakya	Pakistan
Konya	Danimarka	Polonya
Zonguldak	Fransa	Portekiz
	Hollanda	Romanya
	İngiltere	Yugoslavya
	İspanya	Yunanistan
	İsrail	

Doğan (Basın 22890 - 3).

GÜLELİM

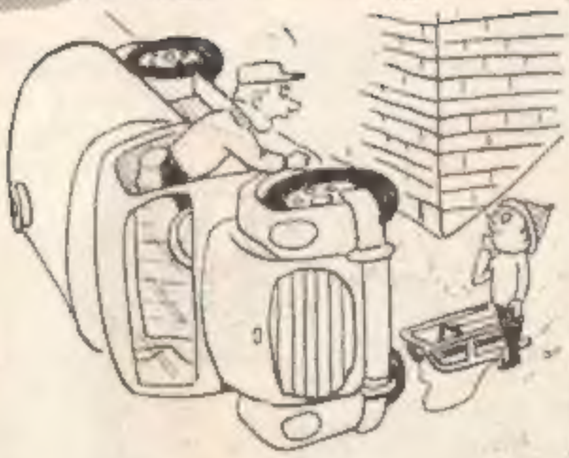

– AKILSIZ ÇOCUK! YOL HAKKININ BANA AİT OLDUĞUNU BİLMİYOR MUSUN?!

– AFFEDERSİNİZ EFENDİM. LÜTFEN SAATİN KAÇ OLDUĞUNU SÖYLER MİSİNİZ!..

YAZISIZ!

– ÖĞRETMENİM, ARKADAŞLARIM BANA SİZE BAŞ VURMAMI SÖYLEDİLER. BUGÜN DERSTE: "BEN ONA KIZAK KAYMASINI ÖĞRETİRİM» DEMİŞSİNİZ DE...

– HAY AKSİ ŞEYTAN! ŞİMDİ DE YEM KALMADI!

ALEV'le ATEŞ
ÇİZEN MİS TİK
YENİ YIL NE ZAMAN GELECEK ANNE?
SAAT TAM ONİKİDE.
ALEV BEN BEKLEYİP YENİ YILI GÖRECEĞİM.
İYİ ÖYLEYSE. GELİNCE BENİ DE UYANDIR.
ATEŞ YENİ YILI BİR ÇOCUK SANIYOR.
ATEŞ YENİ YILI BEKLERKEN UYUYAKALDI.
SAAT TAM ON İKİDE.
HOŞ GELDİN YENİ YIL!
YAŞASIN YENİ YIL
NE OLUYOR? BU GÜRÜLTÜ DE NE?
BAK SEN UYURKEN YENİ YIL GELMİŞ.
YAŞASIN
HANİ NEREDE? YENİ YILI GÖREMİYORUM!
BOŞUNA ARAMA BU GÜRÜLTÜDE DURMAMIŞ, GİTMİŞTİR.
HOŞ GELDİN

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.